MINISTERSTVO
PÔDOHOSPODÁRSTVA
A ROZVOJA VIDIEKA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

NÁRODNÉ LESNÍCKE CENTRUM
NLC
NATIONAL FOREST CENTRE

PETER ZIMA

Hospodárska úprava lesa v prevádzkovej praxi

Aplikácia novely vyhlášky č. 453/2006 Z. z. o hospodárskej úprave lesov a ochrane lesa

HOSPODÁRSKA ÚPRAVA LESA V PREVÁDZKOVEJ PRAXI

Aplikácia novely vyhlášky č. 453/2006 Z. z. o hospodárskej úprave lesov a o ochrane lesa

Táto publikácia je výstupom úlohy riešenej v rámci kontraktu č. 347/2021/MPRVSR-710 uzavretom medzi Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky a Národným lesníckym centrom

Názov:	Hospodárska úprava lesa v prevádzkovej praxi - Aplikácia novely vyhlášky č. 453/2006 Z. z. o hospodárskej úprave lesov a ochrane lesa
Autor:	Ing. Peter Zima
Recenzia:	kolektív pracovníkov Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Sekcie lesného hospodárstva a spracovania dreva, Odboru štátnej správy lesného hospodárstva
Vydalo:	Národné lesnícke centrum - Centrum transferu poznatkov a lesnej pedagogiky
Náklad:	500 ks
Rozsah:	53 strán
Grafická úprava:	JUDr. Ing. Katarína Golianová
Tlač:	Popradská tlačiareň, vydavateľstvo s.r.o.
Vydanie:	prvé

Rukopis neprešiel jazykovou úpravou

© Národné lesnícke centrum, Zvolen 2022

OBSAH

Úvod 5

1 Kategorizácia lesov 6
1.1 Ochranné lesy 6
a) Lesy na mimoriadne nepriaznivých stanovištiach 6
b) Vysokohorské lesy pod hornou hranicou stromovej vegetácie 6
c) Lesy nad hornou hranicou stromovej vegetácie s prevládajúcim zastúpením kosodreviny 6
d) Ostatné lesy s prevažujúcou funkciou ochrany pôdy 6
1.1.1 Vyhlasovanie ochranných lesov 7
1.2 Lesy osobitného určenia 7
a) Lesy v ochranných pásmach vodárenských zdrojov 8
b) Kúpeľné lesy 8
c) Rekreačné lesy 8
d) Poľovnícke lesy 8
e) Chránené lesy 8
f) Lesy na zachovanie genetických zdrojov 8
g) Lesy určené na lesnícky výskum a lesnícku výučbu 8
h) Vojenské lesy 8
i) Pralesy 9
1.2.1 Vyhlasovanie lesov osobitného určenia 9
1.3 Hospodárske lesy 10
2 Hospodársky tvar lesa 11
3 Hospodársky spôsob 12
3.1 Podrastový hospodársky spôsob 12
3.1.1 Maloplošná forma podrastového hospodárskeho spôsobu 14
3.1.2 Veľkoplošná forma podrastového hospodárskeho spôsobu 16
3.2 Výberkový hospodársky spôsob 16
3.2.1 Stromová forma výberkového hospodárskeho spôsobu 17
3.2.2 Skupinová forma výberkového hospodárskeho spôsobu 17
3.2.3 Všeobecné charakteristiky a výberkové princípy 18
3.3 Účelový hospodársky spôsob 19
3.3.1 Stromová forma účelového hospodárskeho spôsobu 19
3.3.2 Skupinová forma účelového hospodárskeho spôsobu 20
3.4 Holorubný hospodársky spôsob 20
3.4.1 Maloplošná forma holorubného hospodárskeho spôsobu 21
3.4.2 Veľkoplošná forma holorubného hospodárskeho spôsobu 22
3.5 Obnovné ruby a ich použitie podľa hospodárskych spôsobov a ich foriem 22
3.6 Prírode blízke hospodárenie v lesoch a prebudova lesa na prírode blízke hospodárenie v lesoch 24
4 Kritériá na posudzovanie zabezpečeného lesného porastu 26
5 Rekonštrukcia lesa, prevody a premeny 26
5.1 Rekonštrukcia lesa 26
5.2 Prevod lesa 28
5.3 Premena lesa 29
6 Časová úprava lesa 30
6.1 Rubná zrelosť 30

6.2 Rubná doba 31
6.3 Rubný vek 31
6.4 Obnovná doba 31
6.5 Vek začatia obnovy 31
6.6 Doba na obnovu lesa na holine 31
6.7 Doba zabezpečenia 32
6.8 Doba návratu 33
6.9 Doba prevodu lesa 33
6.10 Doba premeny lesa 33
7 Priestorová úprava lesa 33
7.1 Lesné oblasti a podoblasti 33
7.2 Lesný celok 33
7.3 Vlastnícky celok 35
7.4 Dielec 35
7.4.1 Čiastková plocha 35
7.4.2 Porastová skupina 36
7.4.3 Etáž 36
7.5 Porast 36
7.6 Ostatné lesné pozemky 37
8 Ťažbová úprava lesa 38
9 Postup pri vyhotovovaní PSL a jeho schvaľovaní 39
10 Postup pri vyhotovovaní PSLP 40
11 Predčasná obnova PSL 41
12 Zmena PSL 43
12.1 Zmena kategorizácie lesov 44
12.2 Schválenie postupu rekonštrukcie lesa 45
12.3 Zmena zásad vykonávania ťažby 45
12.3.1 Zmena celkového objemu dreva predpísaného na ťažbu pre LC alebo VC a kategóriu lesa 45
12.3.2 Zmena celkového objemu dreva predpísaného na ťažbu za porast s vekom nad 50 rokov 46
12.4 Zmena hraníc porastu 46
12.5 Zmena z dôvodu zmeny hraníc lesného celku 47
12.6 Prebudova lesa 47
12.7 Zmena PSL z dôvodu zapracovania požiadaviek vyplývajúcich zo zákazov alebo iných podmienok vyplývajúcich z dokumentu starostlivosti podľa osobitného predpisu alebo akčných plánov prevencie a manažmentu introdukcie a šírenia inváznych nepôvodných druhov 47
12.8 Aktualizácia programu starostlivosti 47
13 Úprava programu starostlivosti o lesy 49
14 Zoznam použitých skratiek 52
15 Použitá literatúra 52

ÚVOD

Poslaním hospodárskej úpravy lesov je najmä zisťovanie stavu lesa, jeho produkčných schopností a ťažbových možností, prírodných, spoločenských, technických a ekonomických podmienok hospodárenia v lesoch, sledovanie a hodnotenie stavu a vývoja lesov, stanovovanie cieľov hospodárenia v lesoch a plánovanie hospodárenia v lesoch tak, aby bola trvale zabezpečená ekologická stabilita územia, plnenie všetkých funkcií lesa pri zachovaní súladu záujmov vlastníkov a správcov lesa s verejnoprospešnými záujmami spoločnosti na zabezpečenie trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch.

Výsledkom činnosti hospodárskej úpravy lesov sú programy starostlivosti o lesy a ďalšie diela, ktoré slúžia obhospodarovateľovi lesa a odbornému lesnému hospodárovi ako podklad pre odborné, sústavné a cieľavedomé obhospodarovanie lesov.

Programy starostlivosti o lesy sa vyhotovujú podľa zákona č. 326/2005 Z. z. o lesoch znení neskorších predpisov a vyhlášky Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka č. 453/2006 Z. z. o hospodárskej úprave lesov a o ochrane lesa v znení neskorších predpisov. Zásady vykonávania prác hospodárskej úpravy lesov vo forme nevyhnutných požiadaviek, postupov a výstupov diel hospodárskej úpravy lesov sú v súlade s ustanoveniami všeobecne záväzných právnych predpisov súčasťou pracovných postupov hospodárskej úpravy lesov, uplatňovanie ktorých je podmienené odsúhlasením príslušným orgánom štátnej správy lesného hospodárstva.

Pre odborné obhospodarovanie lesov je potrebné, aby obhospodarovatelia lesov a odborní lesní hospodári, ktorým je táto publikácia určená, poznali svoje práva a povinnosti a racionálne a efektívne ich využívali pri obhospodarovaní a zveľaďovaní zvereného majetku.

Publikácia je vypracovaná v súlade s právnou úpravou platnou v čase, kedy bola publikácia vyhotovená.

1 KATEGORIZÁCIA LESOV

Kategória lesa je významná hospodársko-úpravnícka jednotka, ktorá vychádza z funkčného zamerania lesov, charakterizuje základnú prevažujúcu funkciu v lesoch, limituje a ovplyvňuje základné zásady hospodárenia v lesoch.

Les plní viacero produkčných aj mimoprodukčných funkcií, pričom kategorizácia lesa vychádza z prevažujúceho funkčného zamerania lesov.

Na základe toho sa lesy zaraďujú do kategórie lesov ochranných, osobitného určenia alebo hospodárskych.

Plnenie funkcií lesov nezávisí len od požiadaviek človeka, ale významne ich limitujú stanovištné podmienky jednotlivých lesných pozemkov.

Kategorizácia lesa preto úzko súvisí so stanovišťom (stanovištnou typizáciou) a zaradenie porastu do kategórie lesov hospodárskych alebo ochranných jednoznačne vychádza z prevládajúcej typologickej jednotky v danom poraste.

Pri kategórii lesov osobitného určenia zaradenie lesných porastov do tejto kategórie vyplýva z celospoločenského alebo skupinového záujmu prostredníctvom rozhodnutia OSSLH o ich vyhlásení za lesy osobitného určenia s určením ich subkategórie.

1.1 Ochranné lesy

Ochranné lesy sú lesy, ktoré boli za také vyhlásené a ktorých funkčné zameranie vyplýva z prírodných podmienok a sú charakterizované príslušnými lesnými typmi (jednotlivé lesné typy sú konkretizované v prílohe vyhlášky o HÚL a ochrane lesa).

Ochranné lesy v prevažnej miere plnia a zabezpečujú ekologické funkcie, prioritne pôdoochrannú funkciu a musí sa v nich hospodáriť tak, aby plnili účel, na ktorý boli vyhlásené.

Subkategórie ochranných lesov:

a) **Lesy na mimoriadne nepriaznivých stanovištiach,**
Sú to lesy na mimoriadne nepriaznivých stanovištiach, ako sú najmä sutiny, strže, strmé svahy so súvislo vystupujúcou materskou horninou, nespevnené štrkové nánosy, rašeliniská, mokrade a inundačné územia vodných tokov.

b) **Vysokohorské lesy pod hornou hranicou stromovej vegetácie,**
Sú to lesy, ktoré plnia funkciu ochrany nižšie položených lesov a pozemkov, lesy na exponovaných horských svahoch pod silným nepriaznivým klimatickým vplyvom a lesy znižujúce nebezpečenstvo lavín. Ide o lesy v siedmom lesnom vegetačnom stupni, ale aj lesy v nižších lesných vegetačných stupňoch, najmä na exponovaných horských hrebeňoch a na lesných pozemkoch, nad ktorými sú odlesnené pozemky v siedmom lesnom vegetačnom stupni.

c) **Lesy nad hornou hranicou stromovej vegetácie s prevládajúcim zastúpením kosodreviny,**
Sú to lesy v ôsmom lesnom vegetačnom stupni s prevládajúcim zastúpením kosodreviny s možnou prímesou ostatných stromovitých a krovitých drevín.

d) **Ostatné lesy s prevažujúcou funkciou ochrany pôdy.**
Sú to lesy na sekundárne zdegradovaných stanovištiach, napr. výmole, zosuvy, zamokrené a poddolované územia, lesy chrániace susedné pozemky a infraštruktúru, napr. ochranné lesné pásy a vetrolamy na lesných pozemkoch, lesy zamedzujúce vzniku brehovej erózie a lesy na silne kamenitých svahoch a svahoch ohrozených zosuvmi.

1.1.1 Vyhlasovanie ochranných lesov

Za ochranné lesy sa vyhlasujú lesy v dielcoch, ktoré spĺňajú charakteristiky jednotlivých subkategórií (a – d) ochranných lesov.

Za ochranné lesy sa vyhlasujú porasty alebo časti porastov v plošne ucelenej časti s minimálnou výmerou 0,50 hektára.

Ak v dielci výmera lesov, spĺňajúca charakteristiky jednotlivých subkategórií (a – d) ochranných lesov, presahuje 50 % jeho celkovej výmery, možno les v tomto dielci vyhlásiť za ochranný les.

V prípadoch plôch menších ako 0,50 hektára sa tieto plochy nezaraďujú ako samostatný dielec, ale ich funkčné zameranie súvisiace s ochrannou funkciou sa zohľadňuje v pláne hospodárskych opatrení PSL.

Ak les možno zaradiť do viacerých subkategórií ochranného lesa, zaradí sa do subkategórie podľa funkcie, ktorá sa najviac využíva – zaradí sa do subkategórie, ktorej plocha je najväčšia.

Ochranné lesy vyhlasuje rozhodnutím OŠSLH (OÚ v sídle kraja, odbor opravných prostriedkov) rozhodnutím o schválení PSL na návrh vyhotovovateľa PSL alebo rozhodnutím o zmene PSL na dobu platnosti PSL.

Zmeniť kategóriu ochranného lesa pri vyhotovení PSL možno len v odôvodnených prípadoch, ak došlo k:

a) zmene podmienok, pre ktoré boli ochranné lesy vyhlásené,

b) zmene hranice dielca, v ktorom boli zahrnuté aj lesné porasty nespĺňajúce dôvody na vyhlásenie ochranného lesa alebo

c) vyhláseniu lesa osobitného určenia.

V ochranných lesoch možno schváliť osobitný režim hospodárenia a v PSL navrhnúť plán hospodárskych opatrení len v takej intenzite a rozsahu, uplatnením ktorých nedôjde k obmedzeniu a ohrozeniu účelu, na ktorý boli ochranné lesy vyhlásené.

1.2 Lesy osobitného určenia

Lesy osobitného určenia sú lesy, ktoré boli za také vyhlásené a ktorých účelom je zabezpečovanie špecifických potrieb spoločnosti, právnických osôb alebo fyzických osôb, na ktorých zabezpečenie sa významne zmení spôsob hospodárenia oproti bežnému hospodáreniu.

V lesoch osobitného určenia sa uplatňuje osobitný režim hospodárenia.

Bežným hospodárením v lesoch sa rozumie taký spôsob hospodárenia v lesoch, ktorý aj bez požiadaviek vyplývajúcich zo zákazov alebo iných podmienok a obmedzení ustanovených osobitnými predpismi (napr. zákon o ochrane prírody, zákon o vodách a pod.) alebo zo zákazov alebo iných podmienok a obmedzení uložených na ich základe (napr. rozhodnutiami orgánov štátnej správy) umožňuje pri dodržaní zákona o lesoch trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov s racionálnym využívaním všetkých funkcií lesov; pri návrhu hospodárskych opatrení PSL ide o plánovanie opatrení pred uplatnením osobitného režimu hospodárenia.

Subkategórie lesov osobitného určenia:

a) **Lesy v ochranných pásmach vodárenských zdrojov,**
Za lesy v ochranných pásmach vodárenských zdrojov možno vyhlásiť lesy v ochranných pásmach vodárenských zdrojov I. stupňa a II. stupňa, ak pri odbere vody z povrchového zdroja alebo podzemného zdroja možno zabezpečiť výdatnosť a kvalitu vodného zdroja len prostredníctvom osobitného režimu hospodárenia.

b) **Kúpeľné lesy,**
Za kúpeľné lesy možno vyhlásiť lesy v ochranných pásmach prírodných liečivých zdrojov a zdrojov prírodných minerálnych vôd a vo vnútornom kúpeľnom území kúpeľného miesta.

c) **Rekreačné lesy,**
Za rekreačné lesy možno vyhlásiť lesy prímestské a ďalšie lesy s významnou zdravotnou, kultúrnou alebo rekreačnou funkciou.

Rekreačné lesy sa podľa intenzity využívania členia na:
- **zónu I**, v ktorej je najväčšia koncentrácia rekreácie a v ktorej sa sústreďuje technická vybavenosť,
- **zónu II**, ktorá bezprostredne nadväzuje na zónu I a lesy pozdĺž rekreačno-turistických trás,
- **zónu III**, ktorá je zónou ticha.

d) **Poľovnícke lesy,**
Za poľovnícke lesy možno vyhlásiť lesy vo zverniciach a bažantniciach, ak ich riadne využívanie možno zabezpečiť len prostredníctvom osobitného režimu hospodárenia.

e) **Chránené lesy,**
Za chránené lesy možno vyhlásiť lesy v chránených územiach, v územiach medzinárodného významu a na lesných pozemkoch s výskytom chránených druhov, ak zachovanie, udržiavanie alebo dosiahnutie priaznivého stavu chránených území, území medzinárodného významu a chránených druhov možno zabezpečiť len prostredníctvom osobitného režimu hospodárenia.

f) **Lesy na zachovanie genetických zdrojov,**
Za lesy na zachovanie genetických zdrojov možno vyhlásiť lesy v zriadených génových základniach lesných drevín, ak zachovanie genetických zdrojov možno zabezpečiť len prostredníctvom osobitného režimu hospodárenia.

g) **Lesy určené na lesnícky výskum a lesnícku výučbu,**
Za lesy určené na lesnícky výskum možno vyhlásiť lesy, ktoré sa využívajú najmä na skúšanie, overovanie a prevádzkovanie rozličných postupov hospodárenia v lesoch, napr. obnovných rubov, intenzity výchovných zásahov a technológií.

Za lesy určené na lesnícku výučbu možno vyhlásiť lesy, ktoré sa využívajú na zabezpečenie praktickej výučby na stredných odborných školách a vysokých školách s lesníckym zameraním.

h) **Vojenské lesy,**
Za vojenské lesy možno vyhlásiť lesy vo vojenských obvodoch a na územiach slúžiacich na zabezpečenie úloh obrany štátu, ak zabezpečenie plnenia ich funkcií vyžaduje osobitný režim hospodárenia.

i) **Pralesy.**

Za pralesy možno vyhlásiť lesy v lesnícky významnom území s výskytom pralesa, ak zachovanie ich charakteru vyžaduje osobitný režim hospodárenia, ktorým sa v prípade pralesa rozumie zákaz vykonávania rekonštrukcie lesa, obnovy lesa, výchovy lesa, ťažby, lesníckotechnických meliorácií, zahrádzania bystrín v lesoch, ochrany lesov a zákaz udeľovať výnimky zo zakázaných činností podľa zákona o lesoch (to neplatí ak ide o zabezpečenie povinností súvisiacich s udržiavaním stavu existujúcich lesných ciest, funkčnosti ich odvodňovacích zariadení a zabezpečovaní ich prejazdnosti pre potreby zložiek integrovaného záchranného systému a zabezpečení bezpečnosti a priechodnosti turistických trás).

1.2.1 Vyhlasovanie lesov osobitného určenia

Za lesy osobitného určenia možno vyhlásiť lesy v dielcoch, ktoré spĺňajú charakteristiky jednotlivých subkategórií (a – i) lesov osobitného určenia.

Za lesy osobitného určenia sa vyhlasujú porasty alebo časti porastov v plošne ucelenej časti s minimálnou výmerou 0,50 hektára.

Ak v dielci výmera lesov, spĺňajúca charakteristiky jednotlivých subkategórií (a – i) lesov osobitného určenia, presahuje 50 % jeho celkovej výmery, možno les v tomto dielci vyhlásiť za les osobitného určenia.

Ak les možno zaradiť do viacerých subkategórií lesa osobitného určenia, zaradí sa do subkategórie v ktorej je obmedzenie vlastníckych práv v dôsledku osobitného režimu hospodárenia najvyššie.

Lesy osobitného určenia podľa písmena a) až h) vyhlasuje rozhodnutím OŠSLH (OÚ v sídle kraja, odbor opravných prostriedkov) na návrh

a) vlastníka alebo správcu,
b) príslušného orgánu štátnej správy,
c) inej právnickej osoby alebo fyzickej osoby.

Lesy osobitného určenia podľa písmena i) (pralesy) vyhlasuje rozhodnutím OŠSLH (OÚ v sídle kraja, odbor opravných prostriedkov) na návrh vlastníka alebo správcu.

Návrh na vyhlásenie lesov osobitného určenia obsahuje najmä:

- identifikačné údaje právnickej osoby alebo fyzickej osoby, na ktorej návrh sa lesy osobitného určenia vyhlasujú,
- konkrétny dôvod vyhlásenia lesov osobitného určenia,
- zoznam a výmeru dotknutých lesných pozemkov,
- zoznam porastov navrhnutých na vyhlásenie za lesy osobitného určenia,
- rámcový návrh osobitného režimu hospodárenia minimálne v rozsahu modelu hospodárenia, vypracovaný právnickou osobou alebo fyzickou osobou, ktorá má živnostenské oprávnenie na vyhotovovanie PSL,
- návrh plánu hospodárskych opatrení, ak sa žiada o zmenu PSL, vypracovaný právnickou osobou alebo fyzickou osobou, ktorá má živnostenské oprávnenie na vyhotovovanie PSL,
- dobu uplatňovania osobitného režimu hospodárenia,

- vyjadrenie obce, na ktorej území sa lesy nachádzajú, ak ide o prímestské lesy alebo ďalšie lesy s významnou zdravotnou, kultúrnou alebo rekreačnou funkciou.

Lesy osobitného určenia sa vyhlasujú na dobu uplatňovania osobitného režimu hospodárenia.

Ak návrh na vyhlásenie lesov osobitného určenia predkladá osoba, ktorá nie je vlastníkom alebo správcom príslušného lesného pozemku, návrh musí obsahovať súhlas vlastníka alebo správcu lesného pozemku s vyhlásením lesov osobitného určenia a dohodu o určení výšky a spôsobe poskytnutia náhrady za obmedzenie vlastníckych práv v dôsledku osobitného režimu hospodárenia.

Súhlas a dohoda sa nevyžadujú, ak

a) ide o návrh na vyhlásenie kategórie vojenských lesov,

b) sa osobitný režim hospodárenia uplatňuje na základe právoplatného rozhodnutia príslušného orgánu štátnej správy podľa zákona o vodách – lesy v ochranných pásmach vodárenských zdrojov alebo

c) sa osobitný režim hospodárenia uplatňuje na základe schváleného programu starostlivosti o chránené územie a chránené stromy.

Návrh na vyhlásenie lesov osobitného určenia sa predkladá do 31. októbra roka, ktorý predchádza roku, v ktorom sa končí platnosť PSL.

Ak lesy osobitného určenia neboli vyhlásené do termínu predloženia správy o hospodárení (najneskôr do konca februára posledného roka platnosti PSL), v konaní o vyhotovení PSL sa navrhovaná kategória nezohľadňuje a konanie o ich vyhlásení sa zastaví.

Vyhlásenie za lesy osobitného určenia možno opätovne navrhnúť v žiadosti o zmenu PSL.

Ak les možno zaradiť do kategórie ochranných lesov a zároveň do kategórie lesov osobitného určenia (okrem vojenských lesov), do kategórie lesov osobitného určenia ho možno zaradiť a schváliť osobitný režim hospodárenia len vtedy, ak

a) zaradením do kategórie lesov osobitného určenia nedôjde k obmedzeniu plnenia účelu, pre ktorý možno les zaradiť do kategórie ochranných lesov alebo

b) osobitný režim hospodárenia vyplýva z osobitného zákona alebo predpisu vydaného na jeho vykonanie, najmä ak sa na území uplatňuje osobitný režim hospodárenia v pralese.

1.3 Hospodárske lesy

Hospodárske lesy sú lesy, ktoré nie sú ochrannými lesmi alebo lesmi osobitného určenia a ktorých prvoradým účelom je produkcia dreva a ostatných lesných produktov pri súčasnom zabezpečovaní všetkých mimoprodukčných funkcií lesov.

Hospodárskymi lesmi sú aj energetické porasty a lesné plantáže.

2 HOSPODÁRSKY TVAR LESA

Hospodársky tvar lesa je charakterizovaný spôsobom vzniku – založenia lesného porastu a je zároveň výsledkom jeho obhospodarovania – obnovy a výchovy.

Hospodársky tvar lesa jednotlivých porastov sa určuje na základe zisťovania stavu lesa v PSL.

V etážových porastoch sa uvádza hospodársky tvar lesa osobitne pre každú etáž.

Podľa spôsobu vzniku lesných porastov sa rozlišuje:

- **Hospodársky tvar lesa vysoký,**

Porasty hospodárskeho tvaru lesa vysokého vznikli zo semena alebo odrezkov, umelou obnovou sadbou alebo sejbou, prirodzenou obnovou – zmladením.

Les vysoký je aj les výmladkového pôvodu s dostatočným počtom stromov vzniknutých zo semena alebo z kvalitných výmladkov prvej generácie, rovnomerne rozmiestnených po ploche lesného porastu – nepravá kmeňovina.

- **Hospodársky tvar lesa nízky.**

Porasty hospodárskeho tvaru lesa nízkeho vznikli uplatňovaním vegetatívnej prirodzenej obnovy z koreňových výmladkov alebo pňových výmladkov.

Prevažujúcim hospodárskym tvarom lesa v lesoch hospodárskych zabezpečujúci dosiahnutie maximálnej kvalitnej produkcie drevnej hmoty pri súčasnom zabezpečovaní všetkých mimoprodukčných funkcií lesov je tvar lesa vysoký.

V odôvodnených prípadoch s ohľadom na plnenie funkcií lesov, stanovište a drevinu je v hospodárskych lesoch možné cieľavedome udržiavať aj hospodársky tvar lesa nízkeho.

Tvar lesa v ochranných lesoch a lesoch osobitného určenia je určený s ohľadom na ich funkčné zameranie.

Na zmenu hospodárskeho tvaru lesa slúži prevod lesa.

Meniť hospodársky tvar vysokého lesa na nízky je nežiadúce, pretože takýto postup v plnej miere nezabezpečuje optimálne využitie produkčného potenciálu stanovišťa a zabezpečovanie všetkých mimoprodukčných funkcií lesa.

Lesy hospodárskeho tvaru nízkeho je účelné prevádzať na hospodársky tvar lesa vysokého najmä tam, kde stanovištné pomery predpokladajú výrazné zlepšenie produkcie drevnej hmoty v kvalite a objeme ako aj všetkých mimoprodukčných funkcií lesov.

K zmene hospodárskeho tvaru lesa môže dôjsť:

a) na základe PSL - plánu hospodárskych opatrení,
b) pri rekonštrukcii lesa, určenej PSL alebo
c) pri rekonštrukcii lesa na základe návrhu OLH so súhlasom OŠSLH (OÚ v sídle kraja, odbor opravných prostriedkov) a vlastníka alebo správcu, ak k zmene dochádza počas platnosti PSL.

3 HOSPODÁRSKY SPÔSOB

Hospodársky spôsob je systém hospodárenia a využívania lesov v rámci ich produkčnej doby charakterizovaný obnovnými postupmi, spôsobom a zameraním výchovy lesa.

Hospodársky spôsob je súbor hospodárskych opatrení pre určitý súbor lesných porastov s približne jednotnými stanovištnými podmienkami, na zabezpečenie produkčných a ostatných funkcií lesov. Tieto hospodárske opatrenia sa od vzniku porastu až do jeho opätovnej reprodukcie realizujú cieľavedome a systematicky jednotným princípom.

Hlavné rysy hospodárskeho spôsobu určujú postupy obnovy lesných porastov a podľa nich sa odvodzuje i názov jednotlivých hospodárskych spôsobov.

V lesoch sa uplatňuje hospodársky spôsob:

- podrastový,
- výberkový,
- účelový,
- holorubný.

Správnou voľbou hospodárskeho spôsobu a jeho formy sa zabezpečuje diferencované hospodárenie v lese.

Formy hospodárskeho spôsobu môžeme pokladať za určité plošné varianty hospodárskeho spôsobu, ktoré charakterizuje druh, tvar, následnosť a veľkosť obnovných rubov (postupov), resp. postupov vyberania jednotlivých stromov z lesa.

Pri uplatňovaní jednotlivých hospodárskych spôsobov najmenšia prípustná vzdialenosť susedných obnovných prvkov (rozostup obnovných prvkov), ako aj ich vzdialenosť od plochy s lesným porastom nezabezpečeným, nesmie byť menšia ako ich šírka, bez ohľadu na vlastnícku hranicu.

Pri podrastovom hospodárskom spôsobe táto podmienka neplatí, ak obnovným rubom nedôjde k poklesu zakmenenia obnovovaného lesného porastu pod polovicu plného zakmenenia.

3.1 Podrastový hospodársky spôsob

Podrastový hospodársky spôsob sa uskutočňuje postupným rubom zameraným na dosiahnutie prirodzeného zmladenia pod clonou obnovovaného lesného porastu alebo vedľa neho do vzdialenosti jeho priemernej výšky (pri uplatňovaní okrajového odrubu).

Predpokladom uplatnenia tohto hospodárskeho spôsobu je dobrá príprava lesných porastov k obnove už v štádiu výchovy.

Pri uplatňovaní hospodárskeho spôsobu podrastového sa obnovné ruby vykonávajú v týchto fázach:

a) prípravná fáza,
b) semenná fáza,
c) presvetľovacia fáza,
d) dorub.

Jednotlivé fázy okrem dorubu sa vykonávajú princípom výberu. Ich počet sa plánuje s ohľadom na stav lesného porastu, pričom sa zohľadňuje najmä:

- zakmenenie,
- zápoj,

- stav prirodzeného zmladenia lesných drevín,
- stav zaburinenia,
- ako aj ich predpokladaný vývoj.

Jednotlivé fázy možno spájať tak, že sa vykonajú minimálne dvomi obnovnými rubmi; to neplatí, ak je lesný porast pred dosiahnutím veku začatia obnovy alebo pred vykonaním obnovy v stave zodpovedajúcom presvetľovacej fáze obnovného rubu.

Podrastový hospodársky spôsob sa používa všade tam, kde nezanikla možnosť prirodzenej obnovy, na lokalitách s nebezpečím erózie alebo zamokrenia.

Prípravný rub je prvá fáza clonného rubu. Ak sa prepisuje prípravný rub, tak stav lesného porastu musí zodpovedať kritériám, pri ktorých prípravný rub možno realizovať.

V zásade sa prípravný rub predpisuje len v obnovovaných lesných porastoch so zakmenením 0,9 -1,0.

Účelom návrhu a realizácie prípravného rubu, pri ktorom objem ťažby nepresahuje 15 % celkovej zásoby porastu uvedenej v opise porastu, je:

- úprava zápoja pre zabezpečenie formovania korún semenných stromov a príprava pôdy pre klíčenie semien,
- odstránenie alebo redukcia drevín ktoré nie sú v následnom poraste žiadúce,
- zakmenenie po vykonanom prípravnom rube nesmie klesnúť pod 0,8 plného zakmenenia.

V porastoch, ktoré nedosiahli vek začatia obnovy, môže účel prípravného rubu spĺňať aj výchovný zásah – prebierka, plánovaná a realizovaná v posledných dvoch vekových stupňoch pred vekom začatia obnovy.

Dorub je posledná fáza clonného rubu. Za dorub sa považuje vykonaná obnovná ťažba, ak sa na celej ploche obnovného prvku nachádzajú stanovištne vhodné dreviny (dreviny cieľového drevinového zloženia podľa príslušného modelu hospodárenia) so zakmenením najmenej polovice plného zakmenenia pochádzajúce z prirodzeného zmladenia, podsadby alebo podsejby s minimálnou výškou 20 cm; pri uplatňovaní okrajového odrubu táto podmienka neplatí na tej časti obnovného prvku, kde sa prirodzené zmladenie zabezpečuje vedľa obnovovaného lesného porastu do vzdialenosti jeho priemernej výšky.

Za dorub sa považuje aj vykonaná obnovná ťažba, pri ktorej sa na ploche obnovného prvku ponechávajú na prirodzené dožitie stromy materského porastu. Tieto budú pri obnove PSL zariadené ako etáž alebo porastové zvyšky (etáž 9).

Na dorub vykonaný do 31. decembra 2022 sa vzťahujú kritériá dorubu v znení vyhlášky MPRV č. 453/2006 Z. z. o hospodárskej úprave lesov a o ochrane lesa v znení neskorších predpisov účinnom do 31. 12. 2021.

Naplánovanie dorubu do návrhu PSL pri jeho tvorbe, ako poslednej fázy clonného rubu je možné aj v tých obnovovaných lesných porastoch, kde súčasný stav zmladenia nedosahuje požadovaný rozsah, ale s ohľadom na očakávané prirodzené zmladenie, resp. plánovanú podsadbu alebo podsejbu stanovištne vhodných drevín, sa v priebehu platnosti PSL na obnovnom prvku požadovaný stav prirodzenej obnovy dosiahne.

V závislosti od veľkosti obnovovanej plochy sa v rámci podrastového hospodárskeho spôsobu rozlišuje forma maloplošná a veľkoplošná.

3.1.1 Maloplošná forma podrastového hospodárskeho spôsobu

Pri maloplošnej forme podrastového hospodárskeho spôsobu je plocha obnovného prvku najviac tri hektáre a jeho šírka nepresahuje dvojnásobok priemernej výšky obnovovaného lesného porastu.

Najčastejšie používané maloplošné formy podrastového hospodárskeho spôsobu sa realizujú ako:

- **maloplošný clonný rub**; môže byť realizovaný v tvare pásov, klinov, nepravidelný zonálny rub, skupinový rub. Maloplošný clonný rub uvedených tvarov je charakteristický tým, že jednotlivé obnovné prvky sa nerozširujú, ale nové prvky sa vkladajú medzi už založené obnovné prvky (obrázok 1).

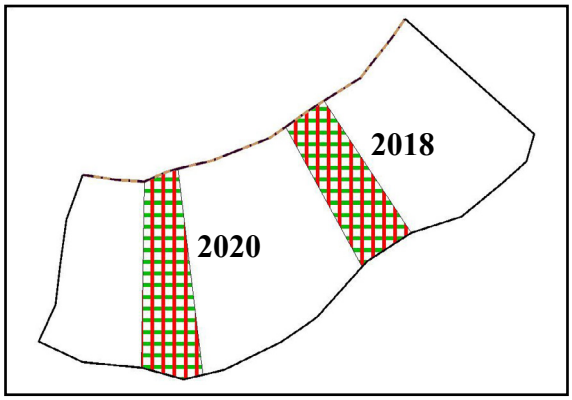

Obrázok 1. Maloplošný clonný rub

- **skupinovitý clonný rub**; môže byť realizovaný v rôznych tvaroch obnovných prvkov (kruh, trojuholník, elipsa, štvoruholník a pod.). Charakteristický je tým, že obnovné prvky (skupiny) sa rozširujú. Pri založení skupín nesmie rozmer skupiny presiahnuť dvojnásobok priemernej výšky porastu, a výmeru 0,20 ha, aby obnovné prvky mali charakter skupiny (obrázok 2).

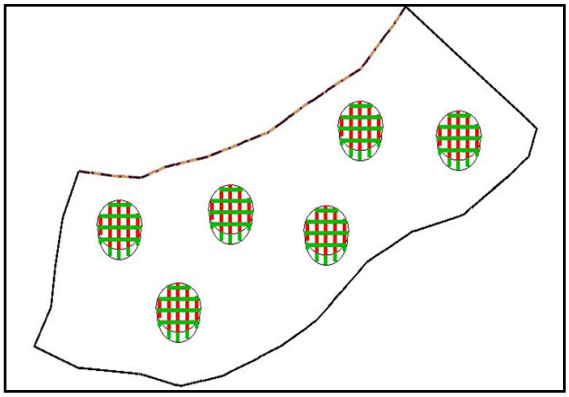

Obrázok 2. Skupinovitý clonný rub

- **okrajový clonný rub**; je rub s pohyblivým okrajom. Môže sa realizovať v tvare pásov, klinov, kruhov, elipsy, štvoruholníka a pod. Obnovný prvok sa jednostranne rozširuje. Smer rozširovania sa s ohľadom na bezpečnosť porastu navrhuje prevažne proti smeru prevládajúceho vetra alebo proti svetlu (obrázok 3).

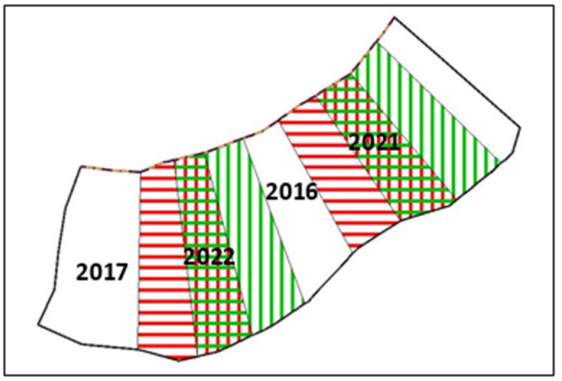

Obrázok 3. Okrajový clonný rub

- **okrajový odrub**; je osobitný obnovný postup maloplošnej formy hospodárskeho spôsobu podrastového, ktorého cieľom je dosiahnutie prirodzeného zmladenia pod clonou obnovovaného lesného porastu a súčasne vedľa neho do vzdialenosti jeho priemernej výšky. Okrajový odrub sa vykonáva jednorazovým výrubom stromov najviac na polovici obnovného prvku, šírka tejto časti obnovného prvku nesmie prekročiť priemernú výšku materského porastu, pričom na zostávajúcej časti obnovného prvku, kde taktiež šírka tejto časti obnovného prvku nesmie prekročiť priemernú výšku materského sa súčasne použije v materskom poraste prípravná, semenná alebo presvetľovacia fáza obnovného rubu, pri ktorej zakmenenie neklesne pod päť desatín plného zakmenenia. Okrajový odrub možno vykonať len na začiatku obnovy porastu; následná obnova porastu sa vykonáva len v príslušnej fáze podrastového hospodárskeho spôsobu (prípravná fáza, semenná fáza, presvetľovacia fáza alebo dorub) (obrázok 4).

Môže sa realizovať v tvare pásov, klinov, kruhov, elipsy, štvoruholníka a pod.

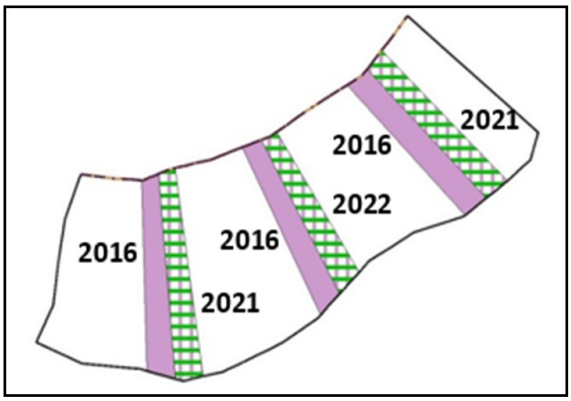

Obrázok 4. Okrajový odrub

3.1.2 Veľkoplošná forma podrastového hospodárskeho spôsobu

Pri veľkoplošnej forme podrastového hospodárskeho spôsobu je plocha obnovného rubu najviac päť hektárov alebo ak jeho šírka presahuje dvojnásobok priemernej výšky obnovovaného lesného porastu.

Ak ide o obnovu celého dielca s výmerou väčšou ako päť hektárov, plocha obnovného rubu nesmie presiahnuť 7,5 hektára. Obnova sa realizuje na celej ploche dielca pri výmerách do 7,5 hektára.

Najčastejšie používaná veľkoplošná forma podrastového hospodárskeho spôsobu sa realizuje ako:

- **veľkoplošný clonný rub**; realizuje v tvare pásov alebo iných tvarov (elipsa, klin, štvoruholník a pod.), alebo na ploche celého dielca (obrázok 5).

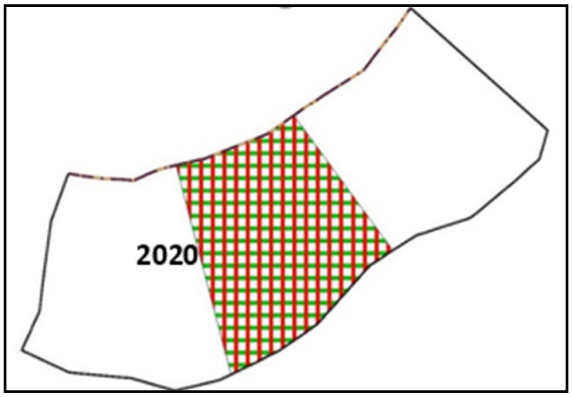

Obrázok 5. Veľkoplošný clonný rub

3.2 Výberkový hospodársky spôsob

Výberkový hospodársky spôsob sa uplatňuje vo výberkovom lese, v ktorom je štruktúra lesného porastu výškovo a hrúbkovo diferencovaná.

Hospodárskym spôsobom výberkovým sa reguluje priestorová, veková a druhová štruktúra lesného porastu tak, aby sa dosiahla a udržiavala nepretržitá prirodzená obnova a stálosť priestorovej štruktúry lesného porastu charakterizovaná klesajúcou krivkou hrúbkových početností stromov.

Výberkový hospodársky spôsob sa uskutočňuje ťažbou jednotlivých stromov alebo skupín stromov s cieľom zabezpečenia trvalo existujúcej zásoby dreva a nepretržitej prirodzenej obnovy lesného porastu.

Tento hospodársky spôsob je charakterizovaný tým, že pri ťažbe nevzniká väčšia súvislá odkrytá plocha alebo väčší súvislý mladý lesný porast.

Ťažba prebieha výrubom jednotlivých, najmä rubne zrelých stromov, po celej ploche porastu, alebo výrubom skupín takýchto stromov, pričom veľkosť jednotlivých skupín nepresahuje výmeru 0,20 ha.

Rubne zrelé stromy sú charakterizované cieľovou hrúbkou. Cieľová hrúbka sa určuje na základe zhodnotenia:

- dosiahnutia technickej rubnej zrelosti,
- využitia produkčného potenciálu stanovišťa,
- plnenia mimoprodukčných funkcií lesov,

- zdravotného stav lesného porastu.

Výberkový hospodársky spôsob sa vykonáva formou **stromovou** a **skupinovou**.

3.2.1 Stromová forma výberkového hospodárskeho spôsobu

Stromová forma výberkového hospodárskeho spôsobu sa uskutočňuje výrubom jednotlivých stromov na ploche porastu.

Stromová forma hospodárskeho spôsobu výberkového je charakteristická tým, že sa uskutočňuje po celej ploche porastu, pričom sa rúbu spravidla jednotlivé stromy:

- zdravotne poškodené,
- rubne zrelé, ktorých vlastnosti zodpovedajú požadovaným cieľovým dimenziám a kvalite,
- pri ktorých dochádza k znižovaniu plnenia ich funkcie v lese,
- ktoré prekážajú v raste nádejnejším stromom.

Obnovná doba je spravidla nepretržitá.

Stromová forma výberkového hospodárskeho spôsobu sa realizuje ako **jednotlivo výberkový rub** (obrázok 6).

Obrázok 6. Jednotlivo výberkový rub

3.2.2 Skupinová forma výberkového hospodárskeho spôsobu

Skupinová forma výberkového hospodárskeho spôsobu sa uskutočňuje výrubom skupín stromov do 0,20 hektára spravidla v nepravidelne rozmiestnených skupinách na ploche porastu.

Skupinová forma hospodárskeho spôsobu výberkového je charakteristická tým, že obnovný rub sa uskutočňuje v skupinách.

Predpokladom jeho uplatnenia je výskyt spravidla nepravidelne rozmiestnených, vekovo diferencovaných skupín, ktorých vekový rozdiel je spravidla viac ako 40 rokov.

Obnovná doba je spravidla nepretržitá a obnovná doba jednotlivých skupín (čiastková) je viac ako 20 rokov.

Skupinová forma výberkového hospodárskeho spôsobu sa realizuje ako **skupinový výberkový rub** (obrázok 7).

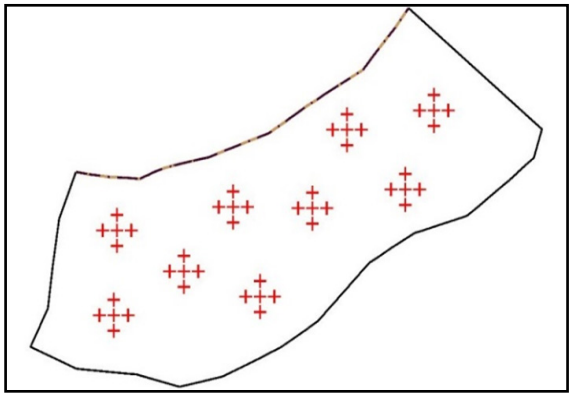

Obrázok 7. Skupinový výberkový rub

3.2.3 Všeobecné charakteristiky a výberkové princípy

Výberkový les musí spĺňať nasledujúce požiadavky:

a) trvalosť lesa ako lesného ekosystému na každej časti porastu,
b) stromy všetkých vekov a dimenzií sa nachádzajú na čo možno najmenšej ploche,
c) trvalá možnosť ťažby rubne zrelých stromov v poraste,
d) nepretržitá obnova,
e) prirodzená zmladenie v maximálnej miere postačuje pokryť úbytok (presun) stromov ich odrastením do väčších dimenzií, ako aj všetky úbytky ťažbou,
f) je zabezpečené primerané zastúpenie semeniacich stromov, stanovišťu zodpovedajúcich tiennych a polotiennych drevín,
g) stálosť štruktúry charakterizovaná plynule klesajúcou krivkou hrúbkových početností stromov,
h) požadovaná štruktúra je udržiavaná sústavnou a pravidelnou ťažbou v širokom rozpätí hrúbok, pri dodržaní kritérií ťažby,
i) kritériá ťažby sú:

- zdravotný výber
- vyvolanie a udržiavanie prirodzenej obnovy v lesnom poraste v požadovanom rozsahu,
- regulácia hrúbkovej a druhovej štruktúry,
- výchova a zušľachťovací výber,
- ťažba stromov cieľových dimenzií.

Pre účely posúdenia vhodnosti lesného porastu pre uplatnenie výberkového hospodárskeho spôsobu sa lesný porast rozdelí do troch vrstiev:

a) dolná vrstva; od náletu do hrúbky 8 cm,
b) stredná vrstva; hrúbka 8 až 36 cm,
c) horná vrstva; hrúbka 36 cm a viac.

Pre uplatňovanie výberkového hospodárskeho spôsobu je nevyhnutné trvalé sprístupnenie lesného porastu v primeranej hustote a kvalite tak, aby bolo možné uplatňovať výberné princípy s minimálnymi vplyvmi ťažbovo-dopravného procesu na lesný porast.

3.3 Účelový hospodársky spôsob

Účelový hospodársky spôsob sa uskutočňuje ťažbou jednotlivých stromov alebo skupín stromov spravidla v ochranných lesoch a lesoch osobitného určenia tak, aby sa dosiahla štruktúra lesných porastov vhodná na zabezpečenie cieľa a účelu, pre ktoré boli vyhlásené.

V hospodárskych lesoch sa vo všeobecnosti účelový hospodársky spôsob uplatňuje len výnimočne, pričom jeho uplatnenie v hospodárskych lesoch je najmä pri prebudove lesa na PBHL.

Účelovým hospodárskym spôsobom sa reguluje priestorová, veková a drevinová štruktúra lesného porastu a vytvárajú sa priaznivé podmienky na vznik, uvoľnenie a odrastanie prirodzeného zmladenia stanovištne vhodných drevín so zameraním na zvyšovanie ekologickej stability lesa a jeho mimoprodukčných funkcií.

Výsledkom uplatňovania účelového hospodárskeho spôsobu je spravidla les s mozaikovou štruktúrou, ktorá sa dá charakterizovať ako prechod medzi lesom vekových stupňov a lesom hrúbkových tried.

V ochranných lesoch je účelový hospodársky spôsob uplatňovaný za účelom dosiahnutia nepretržitého plnenia funkcie ochrany pôdy a lesa, s cieľom ich postupného prebudovania na lesy so žiaducimi vlastnosťami prírodného lesa, ktorý najlepšie plní ochrannú funkciu.

V lesoch osobitného určenia je účelový hospodársky spôsob uplatňovaný za účelom dosiahnutia plnenia požadovaných funkcií vyplývajúcich z funkčného zamerania určeného jednotlivými subkategóriami lesov osobitného určenia.

Pri uplatňovaní hospodárskeho spôsobu účelového je obnovná doba spravidla dlhšia ako 50 rokov.

Účelový hospodársky spôsob sa vykonáva formou stromovou a skupinovou.

Jednotlivé formy sa uplatňujú v závislosti od zásad a cieľov diferencovaného hospodárenia podľa jednotlivých kategórií a subkategórií lesov ochranných a lesov osobitného určenia.

3.3.1 Stromová forma účelového hospodárskeho spôsobu

Stromová forma účelového hospodárskeho spôsobu sa uskutočňuje výrubom jednotlivých stromov na ploche porastu.

Stromová forma hospodárskeho spôsobu účelového ja charakteristická tým, že sa uskutočňuje po celej ploche porastu, pričom sa rúbu spravidla jednotlivé stromy:

a) zdravotne poškodené,
b) rubne zrelé, ktorých vlastnosti zodpovedajú požadovaným cieľovým dimenziám a kvalite,
c) pri ktorých dochádza k znižovaniu plnenia ich funkcie v lese,
d) ktoré prekážajú v raste nádejnejším stromom.

Stromová forma účelového hospodárskeho spôsobu sa realizuje ako **stromový účelový rub** (obrázok 8).

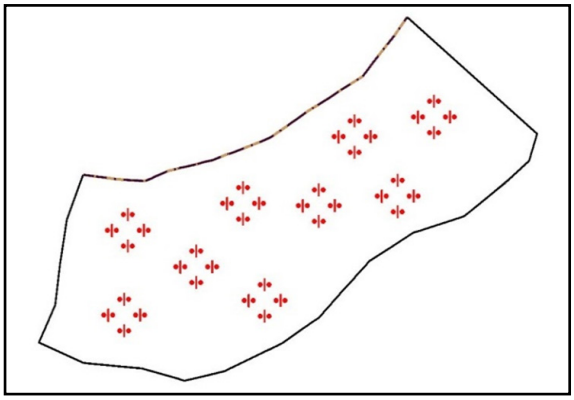

Obrázok 8. Stromový účelový rub

3.3.2 Skupinová forma účelového hospodárskeho spôsobu

Skupinová forma účelového hospodárskeho spôsobu sa uskutočňuje výrubom skupín stromov do 0,20 hektára spravidla v nepravidelne rozmiestnených skupinách na ploche porastu.

Predpokladom jeho uplatnenia je výskyt alebo vytvorenie spravidla nepravidelne rozmiestnených, vekovo diferencovaných skupín, ktorých vekový rozdiel je spravidla viac ako 40 rokov.

Obnovná doba jednotlivých skupín (čiastková) je viac ako 20 rokov.

Skupinová forma účelového hospodárskeho spôsobu sa realizuje ako **skupinový účelový rub** (obrázok 9).

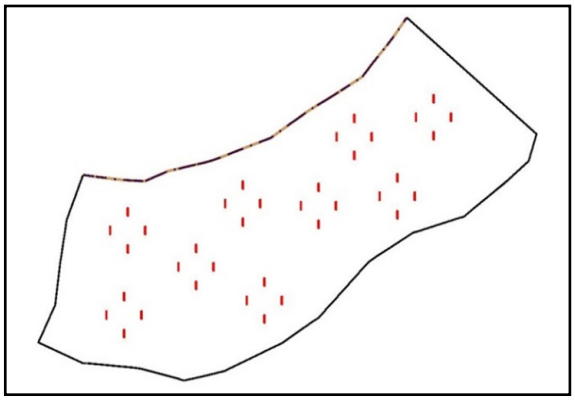

Obrázok 9. Skupinový účelový rub

3.4 Holorubný hospodársky spôsob

Holorubný hospodársky spôsob sa uskutočňuje ťažbou s jednorazovým vyťažením obnovovaného lesného porastu alebo jeho časti tam, kde sa prirodzená obnova porastu ukázala ako nevhodná alebo ju nemožno dosiahnuť efektívne inými hospodárskymi spôsobmi (podrastový, výberkový, účelový).

Uplatnením holorubného hospodárskeho spôsobu sa v lesnom poraste systematicky,

od začiatku až do konca obnovy, vykonáva ťažba na súvislých plochách (obnovných prvkoch) tak, že sa jedným zásahom vyťažia všetky stromy, čím vzniká plocha na obnovu lesa a holina.

Na takto vzniknutej ploche sa nový porast zakladá prevažne umelou obnovou (sadbou semenáčikov a sadeníc alebo sejbou semien). V prípade, že sa holorubným hospodárskym spôsobom obnovuje len časť lesného porastu, pôsobenie zostávajúceho materského porastu na následný porast nie je zhora, ale výlučne z boku alebo pri jeho absencii nie je vôbec.

Využitie prirodzenej obnovy je veľmi obmedzené alebo žiadne, resp. nie je žiaduce.

Prirodzená obnova závisí najmä od schopnosti semennej suroviny jednotlivých drevín okolitého lesného porastu nalietnuť na plochu na obnovu lesa vzniknutú uplatnením tohto hospodárskeho spôsobu, od rozlohy obnovného prvku, klimatických a stanovištných podmienok a pod.

Holorubný hospodársky spôsob možno uplatniť len na základe PSL, alebo projektu starostlivosti o lesný pozemok, ak obnovu lesa nie je možné dosiahnuť inými hospodárskymi spôsobmi

a) v borovicových lesných porastoch,
b) v topoľových, vŕbových a agátových lesných porastoch,
c) v energetických porastoch a na lesných plantážach,
d) pri rekonštrukcii lesa.

V závislosti od veľkosti obnovovanej plochy sa v rámci holorubného hospodárskeho spôsobu rozlišuje forma **maloplošná** a **veľkoplošná**.

3.4.1 Maloplošná forma holorubného hospodárskeho spôsobu

Pri maloplošnej forme holorubného hospodárskeho spôsobu je plocha obnovného rubu najviac tri hektáre a jeho šírka nepresahuje dvojnásobok priemernej výšky obnovovaného lesného porastu.

Najčastejšie používaná maloplošná forma holorubného HS sa realizuje ako:

- **maloplošný holorub**; môže byť realizovaný v tvare pásov, klinov alebo v skupinách iných tvarov (obrázok 10).

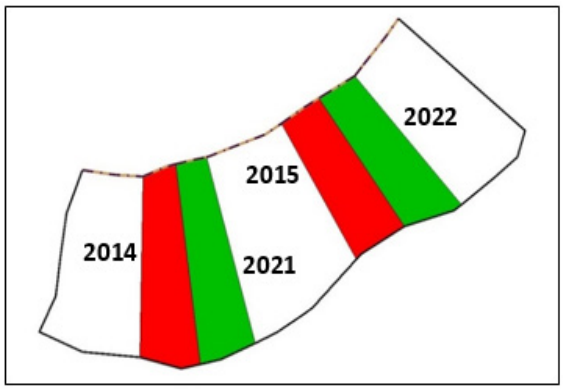

Obrázok 10. Maloplošný holorub

3.4.2 Veľkoplošná forma holorubného hospodárskeho spôsobu

Pri veľkoplošnej forme holorubného hospodárskeho spôsobu je plocha obnovného rubu najviac päť hektárov, alebo ak jeho šírka presahuje dvojnásobok priemernej výšky obnovovaného lesného porastu.

Ak ide o obnovu celého dielca s výmerou väčšou ako päť hektárov, plocha obnovného rubu nesmie presiahnuť 7,5 hektára. Obnova sa realizuje na celej ploche dielca pri výmerách do 7,5 hektára.

Najčastejšie používaná veľkoplošná forma holorubného HS sa realizuje ako:

- **veľkoplošný holorub**; realizuje sa v tvare pásov alebo iných tvarov (elipsa, klin, štvoruholník a pod.) (obrázok 11).

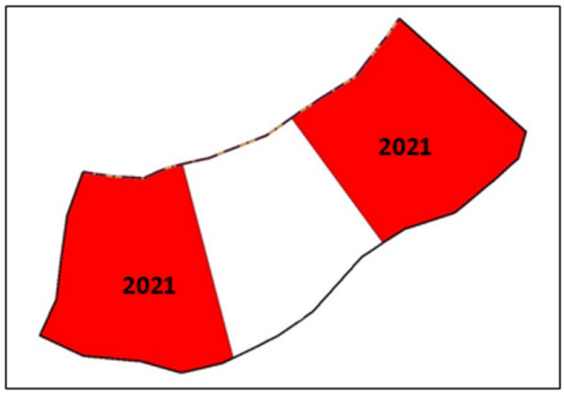

Obrázok 11. Veľkoplošný holorub

3.5 Obnovné ruby a ich použitie podľa hospodárskych spôsobov a ich foriem

Obnovná ťažba sa s ohľadom na budúcu štruktúru lesného porastu vykonáva:

a) **plošným rubom**, ak sa obnovný rub vykonáva na obnovnom prvku s výmerou viac ako 0,5 hektára, najviac do výmery zodpovedajúcej príslušnej forme hospodárskeho spôsobu holorubného alebo podrastového,
b) **ostrovčekovým rubom**, ak sa obnovný rub vykonáva na obnovnom prvku s výmerou viac ako 0,2 hektára do 0,5 hektára; obnovný prvok sa pri obnove lesného porastu nerozširuje,
c) **ostrovčekovitým rubom**, ak sa obnovný rub vykonáva na obnovnom prvku s výmerou viac ako 0,2 hektára do 0,5 hektára; obnovný prvok sa pri obnove lesného porastu rozširuje. Obnovný prvok sa môže rozšíriť maximálne o výmeru do 0,5 hektára.
d) **skupinovým rubom**, ak sa obnovný rub vykonáva na obnovnom prvku s výmerou viac ako 0,03 hektára do 0,2 hektára; obnovný prvok sa pri obnove lesného porastu nerozširuje,
e) **skupinovitým rubom**, ak sa obnovný rub vykonáva na obnovnom prvku s výmerou viac ako 0,03 hektára do 0,2 hektára; obnovný prvok sa pri obnove

lesného porastu rozširuje. Obnovný prvok sa môže rozšíriť maximálne o výmeru do 0,2 hektára,

f) **hlúčikovým rubom**, ak sa obnovný rub vykonáva na obnovnom prvku s výmerou do 0,03 hektára; obnovný prvok sa pri obnove lesného porastu nerozširuje,
g) **hlúčikovitým rubom**, ak sa obnovný rub vykonáva na obnovnom prvku s výmerou do 0,03 hektára; obnovný prvok sa pri obnove lesného porastu rozširuje. Obnovný prvok sa môže rozšíriť maximálne o výmeru do 0,03 hektára,
h) **jednotlivým rubom**, ak sa obnovný rub vykonáva výrubom jednotlivých stromov na ploche porastu.

Pri použití hospodárskeho spôsobu holorubného možno použiť obnovný rub podľa písm. a), b) alebo písm. d) (plošný, ostrovčekový a skupinový rub). Na ploche porastu je možné použiť kombináciu jednotlivých obnovných rubov.

Pri použití hospodárskeho spôsobu podrastového možno použiť obnovný rub podľa písm. a) až h).

Hlúčikový rub, hlúčikovitý rub a jednotlivý rub sa pri podrastovom hospodárskom spôsobe uplatňujú len pri PBHL.

Pri PBHL v **l**esných porastoch uplatňovaním podrastového hospodárskeho spôsobu maloplošnou formou, pri ktorej plocha jedného obnovného prvku nepresahuje 0,2 ha, sa grafická evidencia vedie mapovými značkami zodpovedajúcimi účelovému hospodárskemu spôsobu

a) pri použití jednotlivého, hlúčikového alebo hlúčikovitého rubu, značkami zodpovedajúcimi stromovému účelovému rubu,
b) pri použití skupinového, alebo skupinovitého rubu, kedy plocha jedného obnovného prvku nepresahuje 0,2 ha, značkou zodpovedajúcou skupinovému účelovému rubu.

Pri zakladaní východísk obnovy sa pri PBHL, až do fázy dorub, okrajové stromy obnovného prvku v teréne neoznačujú, ale vyznačujú sa jednotlivé stromy určené na výrub. Vo fáze dorubu sa označia okrajové stromy na východisku obnovy a v grafikej evidencii sa táto plocha zaeviduje príslušnou značkou podrastového hospodárskeho spôsobu – fáza dorub.

Pri skupinovej forme hospodárskeho spôsobu výberkového alebo účelového možno použiť obnovný rub podľa písm. d), f) až h) (skupinový, hlúčikový, hlúčikovitý a jednotlivý rub).

Jednorazovým použitím obnovného rubu podľa písm. b) až h), ktorý nie je charakteristický pre daný hospodársky spôsob a jeho formu nedochádza k zmene hospodárskeho spôsobu a jeho formy.

3.6 PBHL a prebudova lesa na PBHL

Pri PBHL sú pestovné a obnovné postupy zamerané na vytváranie a pestovanie lesov s diferencovanou vekovou, druhovou, genetickou a priestorovou štruktúrou v maximálnej možnej miere sa približujúcou prirodzeným lesom charakteristickým pre podmienky danej lokality; tieto postupy v maximálnej možnej miere využívajú prírodné procesy, najmä prirodzenú obnovu drevín, regeneračnú schopnosť lesného ekosystému, individuálny výškový a hrúbkový rast stromov, schopnosť autoredukcie a tvarovú premenlivosť lesných drevín.

PBHL sa pri špecificky uplatňovaných hospodárskych spôsoboch a ich formách vytvárajú:

a) výberkové lesy,

b) trvalo viacetážové lesné porasty,

c) mozaikové lesné porasty alebo

d) porasty v prebudove lesa na PBHL.

Pri PBHL sa uplatňuje účelový hospodársky spôsob, výberkový hospodársky spôsob alebo podrastový hospodársky spôsob maloplošnou formou, pri ktorej plocha jedného obnovného prvku nesmie presiahnuť 0,2 hektára; v terénoch s priečnym sklonom nad 40 %, v nepriechodných terénoch alebo na neúnosných terénoch nesmie presiahnuť 1,5 hektára pri šírke obnovného prvku nepresahujúcej priemernú výšku obnovovaného lesného porastu. Sklon terénu, nepriechodnosť a neúnosnosť terénu posudzujeme v poraste, ale aj na konkrétnom obnovnom prvku.

V osobitných prípadoch možno použiť aj maloplošnú formu podrastového hospodárskeho spôsobu, kedy plocha jedného obnovného prvku nepresiahne tri hektáre a jeho šírka nepresiahne dvojnásobok priemernej výšky obnovovaného lesného porastu.

Hospodársky spôsob podrastový sa okrem prípadov osobitných prípadov prebudovy lesa na prírode blízke hospodárenie v lesoch považuje za prírode blízke hospodárenie v lesoch, ak:

a) po vykonanej obnovnej ťažbe maloplošnou formou, pri ktorej zakmenenie materského lesného porastu na obnovnom prvku pokleslo pod tri desatiny plného zakmenenia, sa na ploche na obnovu lesa tohto obnovného prvku nachádzajú stanovištne vhodné dreviny so zakmenením najmenej sedem desatín plného zakmenenia pochádzajúce z prirodzeného zmladenia, podsadby alebo podsejby a najmenej polovica týchto drevín je v štádiu, ktoré spĺňa kritériá pre zabezpečený lesný porast podľa; táto podmienka splnenia kritérií pre zabezpečený lesný porast sa nevzťahuje na PBHL v terénoch so sklonom väčším ako 40 %, v nepriechodných terénoch alebo na neúnosných terénoch,

b) po vykonanej ťažbe jednotlivým výberom pri jednotlivom rube a pri hlúčikovom výbere pri hlúčikovom a hlúčikovitom rube po celej ploche porastu nevzniknú holiny,

c) obnovná doba je najmenej 50 rokov; to neplatí pri prebudove lesa na PBHL.

Pri použití hospodárskeho spôsobu podrastového v lesných porastoch v prebudove na PBHL okrem lesných porastov v ktorých sa uplatňuje osobitný prípad pre-

budovy lesa na PBHL, ktoré boli pred začatím prebudovy rozpracované hospodárskym spôsobom podrastovým alebo holorubným, možno použiť maloplošnú formu s obnovnými prvkami nepresahujúcimi veľkosť obnovných prvkov charakteristických pre PBHL a to aj vtedy, ak pôvodné obnovné prvky presahovali túto veľkosť.

V prípade uplatnenia hospodárskeho spôsobu výberkového a účelového sa považujú za PBHL všetky formy, ktoré sú zamerané na vytváranie a pestovanie lesov s diferencovanou vekovou, druhovou, genetickou a priestorovou štruktúrou v maximálnej možnej miere využívajúce prírodné procesy, najmä prirodzenú obnovu drevín, regeneračnú schopnosť lesného ekosystému, individuálny výškový a hrúbkový rast stromov, schopnosť autoredukcie a tvarovú premenlivosť drevín pričom podmienky stanovené v bodoch a) až c) pre podrastový hospodársky spôsob platia primerane.

Prebudova lesa na PBHL sa uskutočňuje:

a) výchovou lesného porastu,

b) obnovou lesného porastu alebo

c) prostredníctvom následnej generácie lesného porastu.

Prebudovu lesa na PBHL s cieľom zabezpečenia trvalých znakov ekologicky stabilnej štruktúry lesa so zameraním na trvalé zabezpečenie funkcií lesov pri prebiehajúcej klimatickej zmene možno vykonať **úpravou PSL**.

Osobitným prípadom prebudovy lesa na PBHL v lesoch je:

a) výskyt nepôvodných alebo fenotypovo nevhodných drevín, ktoré je žiaduce urýchlene odstrániť,

b) podpora existujúcej prirodzenej obnovy, podsadby a podsejby cieľových drevín v lesných porastoch na obnovných prvkoch, na ktorých sa pred začatím prebudovy lesa prostredníctvom následnej generácie lesného porastu vykonala najmenej prípravná fáza až presvetľovacia fáza obnovného rubu podrastového hospodárskeho spôsobu; tento osobitný prípad prebudovy lesa na PBHL sa uplatňuje v porastoch po uplynutí polovice obnovnej doby,

c) poškodenie lesného porastu, v ktorom sa vykonáva prebudova lesa na PBHL, škodlivými činiteľmi v rozsahu neumožňujúcom dodržať veľkosť obnovných prvkov stanovených pre PBHL.

Úpravu PSL, ktorou je vykonanie osobitného prípadu prebudovy lesa na PBHL, možno vykonať na základe stanoviska **OŠSLH** (OÚ, odbor pozemkový a lesný). **Žiadosť o vydanie stanovisko OŠSLH k takejto úprave PSL predkladá obhospodarovateľ lesa**.

V osobitných prípadoch prebudovy lesa na PBHL môže byť obnovná doba v PSL alebo projekte starostlivosti o lesný pozemok určená kratšia ako 50 rokov.

4 KRITÉRIÁ NA POSUDZOVANIE ZABEZPEČENÉHO LESNÉHO PORASTU

Za zabezpečený sa považuje lesný porast:

a) ak spĺňa podmienky podľa osobitného predpisu - Zákon č. 217/2004 Z. z. o lesnom reprodukčnom materiáli a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,

b) v ktorom najmenej 60 % posudzovanej plochy je porastených

1. hlavnou drevinou cieľového drevinového zloženia podľa príslušného modelu hospodárenia, pričom za hlavnú drevinu cieľového drevinového zloženia sa považuje drevina, ktorej zastúpenie v príslušnom modeli hospodárenia dosahuje aspoň 30 %,

2. najmenej dvomi drevinami cieľového drevinového zloženia, ak ide o súvislú plochu väčšiu ako 0,2 hektára, pričom druhá drevina má na posudzovanej ploche zastúpenie najmenej 10 % a súvislá plocha porastená len jednou drevinou neprekračuje 0,2 ha; to neplatí v lesných porastoch tvorených jednou hlavnou drevinou, ktorej cieľové zastúpenie podľa modelu hospodárenia je najmenej 80 %,

c) ktorý sa už prispôsobil podmienkam stanovišťa, čo sa prejavuje znateľným výškovým prírastkom, a dosiahol výšku viac ako 2/3 výšky buriny alebo malinčia,

d) v ktorom je na posudzovanej ploche rovnomerne rozmiestnený dostatočný počet jedincov (v zmysle STN 482210 Pestovanie lesov. Zakladanie lesa a starostlivosť o kultúry a mladiny.) tak, že sa nevyžaduje ďalšie doplňovanie opakovaným zalesňovaním,

e) v ktorom je najmenej 60 % jedincov podľa písmena d) dobre vyvinutých, s nepoškodenými vrcholovými výhonmi a bočnými výhonmi bez výrazného poškodenia; za výrazné poškodenie sa nepovažuje také poškodenie, pri ktorom je predpoklad ďalšieho rastu jedinca.

Kritériá zabezpečeného lesného porastu podľa písm. b) sa posudzujú na ploche na obnovu lesa so zohľadnením cieľového zastúpenia drevín v dielci a čiastkovej ploche.

Pre splnenie kritérií zabezpečeného lesného porastu podľa písm. b) je potrebné aby obhospodarovateľ lesa realizoval potrebné lesopestovné opatrenia od začiatku obnovy lesného porastu.

Na ploche na obnovu lesa zaevidovanej v lesnej hospodárskej evidencii do 31. decembra 2021 sa použijú kritériá na posudzovanie zabezpečeného lesného porastu podľa kritérií v znení účinnom do 31. decembra 2021.

5 REKONŠTRUKCIA LESA, PREVODY A PREMENY

5.1 Rekonštrukcia lesa

Rekonštrukcia lesa je osobitný obnovný postup, ktorý sa uplatňuje:

a) **v zdravotne poškodených lesných porastoch,**

Pri plánovaní rekonštrukcií v zdravotne poškodených porastoch sa využije analýza vykonaných náhodných ťažieb za uplynulé obdobie (obdobie platnosti PSL) na základe údajov z LHE.

Na rekonštrukciu sú navrhované porasty, alebo ich časti, ktoré sú intenzívne poškodené plošným poškodením nad 50 % výmery JPRL (stupeň ohrozenia 3 - silne ohrozené porasty, kde defoliácia je od 61 - 90 % a stupeň ohrozenia 4 – veľmi silne ohrozené porasty, kde defoliácia je od 91 - 100 %).

Rozvrat týchto porastov je nezvratný s mierou dožitia do troch až piatich rokov a vyžadujú si nápravné opatrenie, ktorým je rekonštrukcia lesa.

Rozhodujúcimi skutočnosťami pre návrh porastov na rekonštrukciu lesa sú:

- charakteristika porastu – vek, zakmenenie, zastúpenie drevín, rastový stupeň, bonita stanovišťa,
- poškodenie porastu,
- stupeň ohrozenia lesa škodlivými činiteľmi – prognóza vývoja poškodzovania a odumierania lesa,
- miera rozpracovanosti porastu.

b) **v lesných porastoch, v ktorých skutočný prírastok výrazne poklesol pod možný prírastok stanovišťa,**

Na rekonštrukciu lesa sa navrhujú lesné porasty, ktoré na základe ich veku môžeme charakterizovať ako prestárle porasty. Predržiavaním takýchto porastov dochádza k produkčným stratám.

Rozhodujúcimi skutočnosťami pre návrh porastov na rekonštrukciu lesa sú:

- vek porastu vo vzťahu k rubnej dobe a obnovnej dobe,
- porovnanie skutočného prírastku a možného prírastku porastu na danom stanovišti

c) **v preriedených alebo zaburinených lesných porastoch, v ktorých zanikli podmienky na ich prirodzenú obnovu,**

Na rekonštrukciu lesa sa navrhujú lesné porasty, alebo ich časti, v ktorých došlo vplyvom synergického pôsobenia škodlivých činiteľov a následných náhodných ťažieb k preriedeniu a následnému zaburineniu týchto lesných porastov, v dôsledku čoho zanikli podmienky na prirodzenú obnovu týchto lesných porastov.

Za preriedené považujeme porasty v ktorých pokleslo zakmenenie pod 0,6 plného zakmeneia.

K preriedeniu a následnému zaburineniu lesných porastov môže dôjsť aj v dôsledku nesprávneho uplatňovania podrastového, výberkového alebo účelového hospodárskeho spôsobu.

d) **v nepôvodných alebo fenotypovo nevhodných lesných porastoch v génových základniach,**

Na rekonštrukciu lesa sa navrhujú lesné porasty, alebo ich časti, ktoré sa nachádzajú v génových základniach lesných drevín a sú fenotypovo nevhodné – fenotypová kategória D. Pri obnove týchto porastov sa použije výlučne umelá obnova, prirodzená obnova je nežiadúca. Na umelú obnovu sa môže použiť len lesný reprodukčný materiál pochádzajúci z uznaných lesných porastov tej istej génovej základne.

e) **pri prevodoch lesa,**

Na prevod lesa nízkeho na les vysoký sa navrhujú lesné porasty výmladkového pôvodu, ktoré nevyužívajú produkčný potenciál stanovišťa a preto ich treba odstrániť a nahradiť cieľovými porastmi, ktoré budú tvoriť stromy tvaru lesa vysokého.

f) **pri premenách lesa.**

Na premenu lesa sa navrhujú lesné porasty s nevhodným drevinovým zložením, ktoré

nezodpovedá cieľovému drevinovému zloženiu daného stanovišťa.

Premena znamená zmenu druhovej skladby v prospech drevín, ktoré budú lepšie využívať produkčnú schopnosť stanovišťa, zlepšia ekologickú stabilitu porastu alebo budú lepšie plniť mimoprodukčné funkcie lesa.

Pri návrhu porastov na premenu sa zohľadňuje:

- stanovištná vhodnosť drevín,
- kvalita porastu,
- zdravotný stav porastu,
- potenciálne ohrozenie porastu škodlivými činiteľmi,
- prírastkové pomery,
- produkčná schopnosť stanovišťa.

Rekonštrukcia lesa ako osobitný obnovný postup podľa písm. b) sa neuplatňuje v lesných porastoch vyhlásených za ochranné lesy.

Pri rekonštrukcii lesa sa hospodárske spôsoby a ich formy uplatňujú primerane. Obnovné ruby zodpovedajúce jednotlivým formám hospodárskych spôsobov ako aj ich kombinácie sa používajú so zámerom dosiahnutia štruktúry lesného porastu zodpovedajúcej stanovištným podmienkam a cieľom hospodárenia.

Ťažbové postupy sú pri rekonštrukcii lesa zamerané na urýchlené odstránenie prírastkových strát a nahradenie máloproduktívnych neplnohodnotných porastov produktívnymi plnohodnotnými.

Rekonštrukcia lesa sa uplatňuje bez ohľadu na vek porastu, najmä v lesných porastoch rozvrátených synergickým pôsobením škodlivých činiteľov, ako naliehavý obnovný postup.

Stav lesných porastov, v ktorých je potrebné vykonať rekonštrukciu lesa, vzniká prevažne pôsobením škodlivých činiteľov a následných náhodných ťažieb, ale aj nesprávnou, či neodbornou ľudskou činnosťou, ako aj nevydarenými zásahmi. Ide najmä o nesprávne načasovanie jednotlivých fáz podrastového hospodárskeho spôsobu, ako aj o zle zvolenú intenzitu ťažbových zásahov, čím dochádza k preriedeniu porastov, následnému zaburineniu a zániku podmienok na ich prirodzenú obnovu.

Postup rekonštrukcie lesa, ak nebol určený v PSL, schvaľuje na návrh hospodára OŠSLH (OÚ v sídle kraja, odbor opravných prostriedkov) ako zmenu PSL.

5.2 Prevod lesa

Prevod lesa je zmena hospodárskeho tvaru lesa z lesa nízkeho na les vysoký.

Prevod lesa nízkeho na les vysoký možno uskutočniť, ak s ohľadom na stanovištné podmienky možno dosiahnuť výrazné zlepšenie plnenia funkcií lesa. V hospodárskych lesoch ide najmä o maximalizáciu produkčného potenciálu stanovišťa pre zabezpečenie produkcie kvalitného dreva.

Prevod lesa sa uskutočňuje prostredníctvom súboru pestovných a obnovných hospodárskych opatrení.

V porastoch tvaru lesa nízkeho (výmladkové lesy), ktorých drevinové zloženie, kvalita, genetická hodnota a stanovištné pomery umožňujú prirodzenú obnovu semenom, sa prevod vykoná s jej využitím. V ostatných prípadoch sa prevod vykoná holorubným

hospodárskym spôsobom ako rekonštrukcia lesa.

Pri navrhovaní lesných porastov do prevodu je potrebné rešpektovať prírodné pomery, súčasný stav lesných porastov a stanovisko vlastníka, správcu resp. obhospodarovateľa lesa.

Prevody členíme na:

a) priamy prevod obnovou (rekonštrukcia lesa) – je obnova nízkeho lesa holorubom s cieľom dosiahnuť následný porast s tvarom lesa vysokým,
b) nepriamy prevod obnovou – je prevod, pri ktorom sa pod ochranou materského výmladkového porastu zakladá nový porast tvaru lesa vysokého spravidla kombináciou umelej obnovy s prirodzenou obnovou,
c) nepriamy prevod výchovou – je prevod, pri ktorom sa cieľavedomým hospodárením pri výchove mladých lesných porastov (redukciou nekvalitných výmladkových stromov) dosiahne v JPRL dostatočný počet stromov zo semena alebo kvalitných výmladkov prvej generácie, rozmiestnených rovnomerne po ploche porastu tak, že takýto lesný porast zodpovedá definícii vysokého lesa.

Pri priamom prevode obnovou ide často o kombináciu prevodu porastu a premeny porastu, kedy súčasne so zmenou hospodárskeho tvaru lesa nízkeho na les vysoký dochádza aj k zmene drevinového zloženia lesného porastu.

5.3 Premena lesa

Premena lesa je zmena drevinového zloženia lesného porastu, ktoré nezodpovedá stanovištným podmienkam vyjadreným cieľovým drevinovým zložením uvedeným v príslušnom modeli hospodárenia.

Premena lesa je zásadná zmena druhovej skladby lesných porastov na drevinové zloženie zodpovedajúce cieľovému drevinovému zloženiu.

Za zásadnú zmenu drevinového zloženia sa považuje obnova pôvodného materského porastu drevinami, ktoré nie sú v jeho súčasnom zastúpení, resp. dosahujú najviac 10 % súčasného zastúpenia.

Na premenu sa prednostne navrhujú porasty nevhodného drevinového zloženia:

a) silne zdravotne poškodené,
b) s narušenou stabilitou,
c) ktoré svojou ďalšou existenciou nedávajú záruku optimálneho plnenia funkcií lesa.

Osobitné posúdenie vyžaduje uplatňovanie premeny lesa v stabilných lesných porastoch nevhodného drevinového zloženia, ktoré v požadovanom rozsahu a kvalite plnia mimoprodukčné funkcie lesa. Jedná sa prevažne o porasty ochranných lesov a lesov osobitného určenia.

Lesný porast navrhnutý na premenu je potrebné v odôvodnených prípadoch využiť na zabezpečenie clonenia následného mladého lesného porastu, ktorý vznikol v prevažnej miere podsadbou alebo podsejbou.

6 ČASOVÁ ÚPRAVA LESA

Časová úprava je súbor poznatkov a opatrení o časovom usporiadaní hospodárenia v lese, najmä o určení produkčného obdobia, časových rámcov obnovy porastov a časovom usporiadaní lesných porastov v rámci zvolenej JPRL, ktorými sa zabezpečujú ciele a funkcie v jednotlivých kategóriách lesov.

Časová úprava lesa určuje časový rámec na plánovanie a vykonávanie hospodárskych opatrení v lesoch tak, aby sa dosiahli ciele hospodárenia.

V hospodárskych lesoch je časová úprava lesa zameraná na dosiahnutie maximálnej produkcie akostnej drevnej hmoty pri súčasnom zabezpečení ostatných funkcií lesa.

V lesoch ochranných a lesoch osobitného určenia je časová úprava lesa zameraná na zabezpečovanie ich prioritných funkcií.

Časová úprava lesa a jej prvky sa uplatňujú so zohľadnením použitého hospodárskeho spôsobu a jeho formy, alebo so zohľadnením použitých obnovných a pestovných postupov pri PBHL a prebudove lesa na PBHL.

Časová úprava lesa určuje najmä:

a) rubnú zrelosť,
b) rubnú dobu,
c) rubný vek,
d) obnovnú dobu,
e) vek začatia obnovy lesa,
f) dobu na obnovu lesa na holine,
g) dobu zabezpečenia,
h) dobu návratu,
i) dobu prevodu lesa,
j) dobu premeny lesa.

6.1 Rubná zrelosť

Rubná zrelosť je vek lesných porastov, ktorý predstavuje:

a) V hospodárskych lesoch vek a stav lesných porastov, keď je najvýhodnejšie ich ťažiť,

Rubná zrelosť v hospodárskych lesoch sa určuje ako kombinovaná rubná zrelosť integráciou hodnotovej, technickej a ekonomickej zrelosti.

Určuje sa pre priemernú bonitu, priemerné zakmenenie, priemernú kvalitu a priemerný ekotyp dreviny na danom type stanovišťa a v danej lesnej oblasti.

b) V ochranných lesoch vek a stav lesných porastov, v ktorom je optimálne ich ťažiť z hľadiska fyzickej zrelosti drevín a stavu lesných porastov s ohľadom na plnenie ich ochranných funkcií,

Hlavným kritériom je taký stav lesných porastov, keď zaniká schopnosť lesných porastov plniť ich ochrannej funkcie a primerane aj schopnosť prirodzenej obnovy.

c) V lesoch osobitného určenia vek a stav lesných porastov, v ktorom je optimálne ich ťažiť, určený z hľadiska pomeru významnosti mimoprodukčných funkcií lesa a produkčnej funkcie.

Osobitným prípadom rubnej zrelosti je rubná zrelosť lesných porastov poškodzovaných pôsobením škodlivých činiteľov. Hlavným kritériom určenia rubnej zrelosti v le-

soch postihovaných kalamitami je stupeň poškodenia porastu, resp. zdravotný stav a nie vek porastu. V týchto lesných porastoch sa prihliada na zníženie životnosti postihnutých porastov a potrebu zabezpečiť prirodzenú obnovu týchto porastov skôr, ako túto schopnosť stratia. Na základe týchto kritérií sa v ťažbovej úprave uplatňuje rubný vek – znížená rubná doba, ako aj skrátená obnovná doba.

6.2 Rubná doba

Rubná doba je rámcová produkčná doba, ktorá sa určuje pre jednotku rámcového plánovania (prevádzkový súbor), s ohľadom na:

a) rubnú zrelosť jednotlivých drevín,
b) zastúpenie drevín a formu ich zmiešania v porastoch,
c) životnosť porastov,
d) funkciu, ktorú daný porast plní.

6.3 Rubný vek

Rubný vek je vek lesných porastov, v ktorom sa v nich začalo s obnovou lesa a nemohla byť dodržaná rubná doba, najmä z dôvodu poškodenia škodlivými činiteľmi alebo pri rekonštrukcii lesa.

Rubný vek sa určí z rubnej doby a jej odchýlky (zníženie rubnej doby) podľa stavu lesa a jeho očakávaného vývoja.

6.4 Obnovná doba

Obnovná doba je daná počtom rokov od začiatku obnovy porastu do jej ukončenia. Je závislá na hospodárskom spôsobe a forme, stave lesa, cieľovom drevinovom zložení, cieľovej výstavbe a funkčných kritériách.

Celková obnovná doba – je obnovná doba porastu.

Čiastková obnovná doba – je obnovná doba obnovného prvku.

Pri uplatňovaní výberkového hospodárskeho spôsobu je obnovná doba spravidla nepretržitá z dôvodu vytvorenia alebo udržania maximálne diferencovaných porastov (vekovo, hrúbkovo a výškovo).

6.5 Vek začatia obnovy

Vek začatia obnovy lesa je vek lesného porastu, v ktorom sa začína obnovná ťažba.

Určuje sa odpočítaním polovice obnovnej doby od rubnej doby alebo rubného veku.

V lesných porastoch s nepretržitou obnovnou dobou je určený ako polovica rubnej doby.

6.6 Doba na obnovu lesa na holine

Obnovu lesa na holine je obhospodarovateľ lesa povinný vykonať najneskôr do dvoch rokov a v ochranných lesoch do troch rokov od skončenia kalendárneho roka, v ktorom holina vznikla, okrem chránených území s piatym stupňom ochrany.

OŠSLH (OÚ, odbor pozemkový a lesný) môže túto lehotu, na základe žiadosti obhospodarovateľa lesa, predĺžiť najviac o dva roky. Ak sú v poraste evidovaní viacerí obhospodarovatelia lesa tak túto žiadosť predkladá OLH.

Pri vzniku holín po náhodnej ťažbe v rozsahu, ktorý presahuje 1/10 plánu zalesňovacích úloh pre LC alebo VC uvedených v PSL alebo ak je to potrebné z dôvodu vytvorenia vekovo a priestorovo diferencovanej štruktúry porastov alebo pri vzniku holín na pozemku vyhlásenom za lesný pozemok, môže OŠS LH (OÚ, odbor pozemkový a lesný) na žiadosť obhospodarovateľa lesa určiť harmonogram obnovy lesa na holine. Ak sú v poraste evidovaní viacerí obhospodarovatelia lesa, tak túto žiadosť predkladá OLH. Lehota na obnovu lesa na holine nesmie presiahnuť 20 rokov. Rozsah obnovy lesa na holine na rok nesmie byť v schválenom harmonograme nižší ako 1/10 plánovanej umelej obnovy lesa pre LC alebo VC uvedenej v PSL, okrem posledného roka platného harmonogramu. Určenie osobitného harmonogramu obnovy lesa je samostatným správnym konaním OŠSLH (OÚ, odbor pozemkový a lesný). Odvolanie voči rozhodnutiu o jeho určení nemá odkladný účinok.

Ak ide o holiny s ponechaným odumretým lesným porastom, kde je nebezpečenstvo ohrozenia života alebo zdravia pri obnove lesa, lehota neplynie.

6.7 Doba zabezpečenia

Je doba, za ktorú na danom obnovnom prvku vypestujeme nový lesný porast, ktorý spĺňa kritéria zabezpečeného lesného porastu (zabezpečený nárast, resp. kultúra).

Určuje sa v modeli hospodárenia diferencovane (od dvoch do desiatich rokov) s ohľadom na stanovištné podmienky a vlastnosti cieľových drevín.

Doba na zabezpečenie začína plynúť po uplynutí doby určenej na obnovu lesa na holine.

Ak lesný porast nebol zabezpečený v stanovenej lehote, napriek tomu, že obhospodarovateľ lesa vykonal primerané opatrenia na jeho zabezpečenie, OŠS LH (OÚ, odbor pozemkový a lesný) môže túto lehotu na základe žiadosti obhospodarovateľa lesa predĺžiť najviac o dva roky. Ak sú v poraste evidovaní viacerí obhospodarovatelia lesa, tak túto žiadosť predkladá OLH.

Žiadosť o predĺženie lehoty na zabezpečenie lesného porastu po obnove lesa predkladá obhospodarovateľ lesa orgánu ŠSLH (OÚ, odbor pozemkový a lesný) najskôr po uplynutí polovice lehoty na zabezpečenie lesného porastu ustanovenej diferencovane podľa PSL a najneskôr šesť mesiacov pred uplynutím lehoty na zabezpečenie lesného porastu.

Žiadosť o predĺženie lehoty na zabezpečenie lesného porastu obsahuje najmä:

a) identifikačné údaje obhospodarovateľa lesa,
b) zoznam JPRL, na ktorých obhospodarovateľ lesa požaduje predĺženie lehoty na zabezpečenie lesného porastu,
c) zhodnotenie doterajšieho hospodárenia v JPRL podľa písm. b) a prehľad vykonaných opatrení na zabezpečenie porastu,
d) stanovisko OLH,
e) doklady potvrdzujúce vykonanie opatrení na zabezpečenie lesného porastu potrebné na posúdenie žiadosti.

6.8 Doba návratu

Doba návratu určuje interval, v akom sa pokračuje v obnove porastu ďalším obnovným zásahom (priradením ďalšieho obnovného prvku, vykonaním ďalšej fázy obnovného rubu, resp. uskutočnením ďalšieho výberkového rubu). Slúži na upresnenie predstavy o časovom rozvrhnutí obnovnej doby na jednotlivé zásahy. Závisí najmä od navrhovanej formy hospodárskeho spôsobu, obnovnej doby a doby zabezpečenia.

6.9 Doba prevodu lesa

Doba prevodu lesa je doba potrebná na prevod lesa nízkeho na les vysoký. Určuje sa s prihliadnutím na použitý hospodársky spôsob, jeho formu a stav lesného porastu.

Doba prevodu lesa sa vzťahuje na priamy prevod lesa obnovou.

6.10 Doba premeny lesa

Doba premeny lesa je doba, počas ktorej sa na ploche lesného porastu tvoreného drevinami nezodpovedajúcimi stanovištným podmienkam vypestuje lesný porast, ktorý spĺňa kritériá zabezpečeného lesného porastu s drevinovým zložením zodpovedajúcim stanovištným podmienkam podľa modelu hospodárenia.

7 PRIESTOROVÁ ÚPRAVA LESA

Priestorová úprava je vymedzenie priestorových jednotiek rozdelenia lesa ako rámcov pre hospodársko-úpravnícke plánovanie.

Na účely hospodárskej úpravy lesa sa lesné pozemky členia na jednotky priestorového rozdelenia lesa, ktorými sú:

a) lesné oblasti a podoblasti,
b) lesné celky,
c) vlastnícke celky,
d) dielce, čiastkové plochy, porastové skupiny (ďalej len „porast“) a etáže,
e) ostatné lesné pozemky.

7.1 Lesné oblasti a podoblasti

Lesné oblasti sú územné celky vytvorené na základe biogeografickej rajonizácie podľa geomorfologického, makroklimatického a pedologického členenia s rámcovo príbuznou stanovištnou dispozíciou k ekologickej stabilite ako trvalé prírodné jednotky.

Lesné oblasti sa pre potreby rámcového plánovania členia na lesné podoblasti.

Lesné oblasti a podoblasti sú základom pre:

a) zisťovanie a vyhodnocovanie informácií o lesoch,
b) rámcové plánovanie a tvorbu modelov hospodárenia – stanovenie základných rámcov, cieľov a zásad hospodárenia v lesoch.

7.2 Lesný celok

LC je územne ucelená časť, ktorej najmenšia výmera je spravidla 1000 ha.

LC sa navrhuje ako ucelené územie vymedzené vonkajšou hranicou konkretizovanou

lomovými bodmi s prihliadnutím najmä na:

- územno-správne členenie územia,
- dopravné a prírodné charakteristiky a
- obhospodarovateľov lesa na území LC.

Pre zaradenie lesných pozemkov do LC je rozhodujúce obhospodarovanie lesných pozemkov na základe:

- uplatnenia vlastníckych práv,
- správcovstva k lesným pozemkom vo vlastníctve štátu,
- prenájmu lesných pozemkov.

Pre zaradenie lesných pozemkov do LC sa prihliada aj na hranice:

- lesného hospodárskeho celku,
- katastra,
- pôsobnosti prvostupňového OŠSLH,
- lesnej oblasti, resp. podoblasti.

Lesné pozemky nachádzajúce sa na území vymedzenom vonkajšou hranicou LC sú súčasťou jedného LC; to platí aj pre lesné pozemky, ktoré sú za lesné pozemky vyhlásené po nadobudnutí účinnosti rozhodnutia o určení LC.

LC určuje, minimálne na obdobie platnosti PSL, OŠSLH (OÚ v sídle kraja, odbor opravných prostriedkov) na návrh:

- vlastníka,
- správcu,
- obhospodarovateľa lesa alebo
- z vlastného podnetu.

Pre lesné pozemky v LC sa vyhotovuje jeden program starostlivosti o lesy.

Návrh na určenie LC sa predkladá najneskôr 20 mesiacov pred skončením platnosti PSL, t. j. najneskôr do 30. apríla predposledného roku platnosti PSL.

V prípade, že nebol predložený návrh na určenie LC, alebo návrh nespĺňa požadované podmienky, OŠSLH (OÚ v sídle kraja, odbor opravných prostriedkov) určí LC z vlastného podnetu.

LC musia byť určené najneskôr 18 mesiacov pred skončením platnosti PSL, t. j. najneskôr do 30. júna predposledného roku platnosti PSL.

LC sa neurčuje alebo zmena LC sa nevykonáva, ak pred vyhotovením PSL alebo predčasnou obnovou PSL existujúci LC spĺňa požadované podmienky a nebol podaný návrh na určenie LC.

Na konanie o určení LC sa vzťahujú všeobecné predpisy o správnom konaní.

Odvolanie proti rozhodnutiu o určení LC nemá odkladný účinok.

Pri určovaní LC možno primerane zohľadniť aj rozdeľovací plán vypracovaný v rámci pozemkových úprav postupom podľa zákona č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov.

7.3 Vlastnícky celok

VC sa vymedzuje v rámci LC a tvoria ho lesy jedného obhospodarovateľa lesa. V skutočnosti teda môže ísť o lesné pozemky vo vlastníctve jedného a viac vlastníkov, ku ktorým je v evidencii lesných pozemkov zapísaný jeden obhospodarovateľ lesa.

VC môžu vznikať alebo sa meniť aj počas platnosti PSL v dôsledku zmeny obhospodarovateľa lesa.

VC je priestorová jednotka rozdelenia lesa, pre ktorú sa vyhotovuje výpis z PSL. Neurčuje sa rozhodnutím orgánu štátnej správy lesného hospodárstva, tvorí a mení sa prirodzene na základe zmeny obhospodarovateľa lesa.

7.4 Dielec

Dielec je základnou jednotkou na zisťovanie stavu lesa, plánovanie, evidenciu a kontrolu hospodárenia vytvorenou najmä na základe vlastníctva k lesnému pozemku s minimálnou výmerou 0,5 ha a navrhovaného spôsobu hospodárenia podľa kategórie lesa.

Dielec musí mať jednotné alebo blízke rastové a produkčné podmienky, ciele hospodárenia, výchovné a obnovné postupy.

Pri určovaní hraníc dielcov je potrebné v maximálnej miere využiť prirodzené hranice (potoky, hrebene), ostatné trvalé hranice (cesty, prieseky a pod.) a hranice katastrálnych území.

Dielec sa vytvára v rámci jedného LC a musí byť zaradený do jednej kategórie lesa a spravidla do jedného tvaru lesa.

Hranica dielca sa v teréne vyznačuje farebným označením podľa kategórie lesa a jej označenie zabezpečuje obhospodarovateľ lesa.

Ak dôjde k zmene hranice dielca alebo kategórie lesa, označenie hranice dielca zabezpečí pri:

a) vyhotovení PSL vyhotovovateľ PSL,
b) zmene PSL osoba, na ktorej podnet k zmene PSL došlo.

Hranica dielca sa v teréne vyznačuje v hospodárskych lesoch a lesoch osobitného určenia bielou farbou a v ochranných lesoch červenou farbou. Označenie sa vykonáva na kmeňoch stromov z oboch strán vo výške 130 cm nad zemou pásom so šírkou 5 cm a dĺžkou 20 cm priebežne hranicou dielca tak, aby táto hranica bola v teréne zreteľná.

Dielec môže tvoriť viac samostatných územne nesúvislých častí lesov, ak ide o časti s podobnými prírodnými podmienkami, stavom lesného porastu, funkciou lesa, rovnakým hospodárskym spôsobom a jeho formou, ak je v nich odborné hospodárenie v lesoch zabezpečené jedným obhospodarovateľom lesa; uplatňuje sa pri PBHL a prebudove lesa na PBHL.

Dielec sa vytvára sa pri vyhotovovaní PSL, pri zmene PSL alebo pri zmene hraníc dielca rozdelením (podľa § 39 ods. 7, Zákona č. 326/2005 Z. z. o lesoch).

V dielci možno určiť čiastkové plochy, porastové skupiny a etáže.

7.4.1 Čiastková plocha

Čiastková plocha sa v dielci určuje vtedy, ak sa v ňom nachádza viac výrazne vekovo a drevinovo odlišných častí.

Čiastkovú plochu možno určiť aj na základe vlastníctva lesného pozemku alebo na základe uplatňovaného spôsobu hospodárenia vyplývajúceho z požiadaviek podľa

osobitného predpisu (zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny), predpisu vydaného na jeho vykonanie alebo rozhodnutia vydaného na ich základe.

Čiastkové plochy majú nepohyblivé hranice a výmeru spravidla väčšiu ako 0,30 ha.

Plochy uvedeného charakteru s výmerou do 0,30 ha, ktoré sa neurčujú ako čiastkové plochy, sa bližšie charakterizujú v opise porastu a zohľadnia sa v pláne hospodárskych opatrení.

Ako samostatné čiastkové plochy sa určujú aj samostatne, od lesných komplexov oddelené, lesné porasty s výmerou do 0,5 ha.

Priebeh hranice čiastkovej plochy sa v teréne nevyznačuje, ich priebeh má byť v teréne jednoznačný z prírodných daností (z hranice medzi výrazne vekovo a drevinovo odlišnými časťami).

V prípade nejasných hraníc v teréne, sa odporúča hranice čiastkových plôch označiť pásom so šírkou 5 cm a dĺžkou 10 cm podľa tých istých zásad ako hranice dielcov.

7.4.2 Porastová skupina

Porastová skupina sa určuje v dielcoch alebo čiastkových plochách pri obnove lesa, ak sa obnova lesa nevykonáva na ploche celého dielca resp. čiastkovej plochy, alebo na základe vlastníctva lesného pozemku.

Porastové skupiny sú dočasne určené časti dielcov popr. čiastkových plôch s pohyblivými hranicami.

Porastové skupiny je možné určiť aj v lesných porastoch s vekom nižším ako je vek začatia obnovy v prípadoch súvislého poškodenia lesných porastov pôsobením škodlivých činiteľov v lesoch.

Pokiaľ sa plocha následného porastu skladá z viacerých zreteľne vekovo odlišných častí s rozdielnymi hospodárskymi opatreniami, je možné vytvoriť aj viac porastových skupín.

Hranice porastových skupín sa v teréne nevyznačujú, okrem prípadov, kedy je porastová skupina vytvorená na základe vlastníctva k lesnému pozemku. Hranica sa v týchto prípadoch v teréne vyznačí obhospodarovateľmi lesa vzájomne dohodnutou formou tak, aby táto hranica bola v teréne zreteľná.

7.4.3 Etáž

Etáž sa určuje v rámci dielca, čiastkovej plochy alebo porastovej skupiny ako dôsledok výrazného vertikálneho a vekového členenia lesného porastu. Etáže sa nedajú samostatne plošne vymedziť alebo nie je účelné ich samostatne vymedzovať ako porastové skupiny (napr. vo výberkových lesoch).

7.5 Porast

Porast je spoločné označenie pre dielec, čiastkovú plochu alebo porastovú skupinu.

Porast je na účely zabezpečenia odborného hospodárenia v lesoch spoločnou vecou, ak sa nachádza na lesnom pozemku alebo jeho časti v spoluvlastníctve viacerých vlastníkov alebo spoluvlastníkov.

Podľa Občianskeho zákonníka o hospodárení so spoločnou vecou rozhodujú vlastníci spoločnej veci nadpolovičnou väčšinou.

Z toho vyplýva, že subjekt, ktorý chce hospodáriť v poraste, musí deklarovať väčšinu práv k porastu, ktorý je spoločnou vecou.

Porast sa vytvára pri vyhotovovaní PSL, pri zmene PSL alebo pri zmene hraníc dielca rozdelením (podľa § 39 ods. 7, Zákona NR SR č. 326/2005 Z. z. o lesoch).

Zmenou hraníc dielca rozdelením sa rozumie rozdelenie porastu, ktorý je spoločnou vecou, v rámci pôvodných hraníc dielca na dva alebo viac samostatných dielcov, ktoré spĺňajú podmienku minimálnej výmery 0,5 ha, alebo porastov. Porast možno rozdeliť aj na časti porastu.

O zmene hraníc dielca rozdelením porastu v dobe platnosti PSL rozhoduje OŠS LH (OÚ, odbor pozemkový a lesný) na základe žiadosti vlastníka alebo správcu.

Súčasťou žiadosti sú:

a) údaje o poraste, ktorého sa žiadosť týka,
b) zhodnotenie doterajšieho hospodárenia v lesoch na základe LHE a jeho porovnanie s plánom hospodárskych opatrení,
c) stanovisko hospodára,
d) rozdelenie realizovaných hospodárskych opatrení, neplánovaných činností a opatrení vykonaných v lesoch,
e) dohoda o rozdelení porastu s vyznačením alebo vytýčením hraníc nových porastov spolu ich výmerou a plošným vymedzením a
f) dohoda o rozdelení úloh vyplývajúcich z plánu hospodárskych opatrení.

Pri vytváraní porastu možno primerane zohľadniť aj rozdeľovací plán vypracovaný v rámci pozemkových úprav postupom podľa zákona č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov

7.6 Ostatné lesné pozemky

Ostatné lesné pozemky sú lesné pozemky bez lesných porastov, ktoré slúžia lesnému hospodárstvu a sú pre jeho činnosť nevyhnutné alebo ich využívanie súvisí s využívaním funkcií lesa alebo lesné pozemky nad hornou hranicou stromovej vegetácie vo vysokohorských oblastiach s výnimkou zastavaných pozemkov a ich príjazdových komunikácií.

Medzi ostatné lesné pozemky patria:

- **lesné škôlky,**
- **semenné sady,**
- **rozdeľovacie prieseky;** rozdeľovacie prieseky v šírke nad 4 m
- **lesné cesty;** odvozné lesné cesty umožňujúce celoročnú prevádzku (1L), sezónnu prevádzku (2L) a trvalé približovacie cesty a zvážnice (3L), pokiaľ majú šírku cestného telesa nad 4 m
- **lesné sklady,**
- **pozemky so špecifickým zameraním;** lesné pozemky, ktorých využívanie súvisí s využívaním funkcií lesa
  - pozemky slúžiace poľovnému hospodáreniu (strelecké linky v šírke nad 4 m, políčka pre zver, lúčky pre zver, ohryzové plochy pre zver a pod.),
  - pozemky tvorby a ochrany prírodného prostredia (rekreačné miesta, rašeliniská, sutiny, prameniská, trvale zamokrené lesné pozemky a pod.).
- **produktovody;** podzemné a nadzemné líniové stavby, ktoré majú odlesnené ochranné pásmo najmenej v šírke 4 m
  - elektrovody,
  - ropovody,
  - plynovody,
  - vodovody a pod.

- **neúrodné lesné pozemky;** pozemky zaujaté bralami, vystupujúcou materskou horninou, skalné morény, sutiny, skalné štíty, výmole, strže, závrty a pod., neporastené lesnými drevinami,
- **lesné pozemky nad hornou hranicou stromovej vegetácie vo vysokohorských oblastiach s výnimkou zastavaných pozemkov a príjazdových komunikácií,**
- **iné lesné pozemky,**

- trvalé priehony pre dobytok,
- pozemky ktoré slúžia pre prevádzku vodohospodárskych zariadení, lesotechnických meliorácií a zahrádzania bystrín, ochranné hrádze,
- kameňolomy, štrkoviská a rašeliniská zriadené na lesných pozemkoch,
- expedičné sklady zriadené na lesných pozemkoch,
- plochy pod lyžiarskymi vlekmi, zjazdovky,
- vodné plochy na lesných pozemkoch, ktoré slúžia hospodáreniu v lese (napr. protipožiarne nádrže),
- ostatné lesné pozemky bez lesných porastov, ktoré slúžia lesnému hospodárstvu.

- **čierne plochy;** čierne plochy sú pozemky, ktoré sú v katastrálnom operáte vedené ako lesné pozemky, ale v skutočnosti sú trvalo využívané takým spôsobom, že ich prinavrátenie k plneniu funkcií lesných pozemkov nie je účelné. Sú to pretrvávajúce nezrovnalosti v katastri nehnuteľností, z hľadiska ďalšieho možného využitia na plnenie funkcií lesa nezalesniteľné, ako napr. zastavané plochy, vodné plochy a pod.

8 ŤAŽBOVÁ ÚPRAVA LESA

Ťažbová úprava je systém určenia objemu ťažby dreva na obdobie platnosti PSL za LC tak, aby sa zabezpečila plynulosť ťažby, optimálne využívanie produkčného potenciálu lesa a trvalé plnenie funkcií lesa.

Úlohou ťažbovej úpravy je určiť správny ťažbový etát – jeho výšku, rozmiestnenie v časových rámcoch (vekové stupne) a priestorových rámcoch (jednotlivé porasty).

Pri určení ťažbového etátu je potrebné rešpektovať zásadu, že navrhnutá ťažba usmerní optimálne ďalší vývoj lesa po každej stránke (trvalé plnenie všetkých funkcií lesa).

Objem dreva určeného na ťažbu sa určuje diferencovane podľa kategórie lesa, tvaru lesa a hospodárskeho spôsobu. Objem dreva sa uvádza v m^3 od 7 cm hrúbky bez kôry. Objem dreva určeného na ťažbu možno v energetických porastoch určovať aj v tonách.

Ťažbovú úpravu tvorí vzťah troch zložiek : zásoba – prírastok – ťažba.

Objem dreva určeného na ťažbu sa podľa použitého hospodárskeho spôsobu určuje takto:

a) oddelene výchovná ťažba a obnovná ťažba pri hospodárskom spôsobe podrastovom, holorubnom a účelovom,
b) celková ťažba pri hospodárskom spôsobe výberkovom.

Celková výška ťažby (ťažbový etát) je súčet objemu obnovných ťažieb a objemu výchovných ťažieb pre LC a osobitne pre každý VC.

9 POSTUP PRI VYHOTOVOVANÍ PSL A JEHO SCHVAĽOVANÍ

Na zabezpečenie odborného hospodárenia v lesoch sa PSL vyhotovuje pre LC, ak

a) sa končí platnosť PSL,
b) ide o predčasnú obnovu PSL.

Úlohy súvisiace so zabezpečením a organizáciou vyhotovenia PSL a jeho schvaľovaním vykonáva OŠSLH (OÚ v sídle kraja, odbor opravných prostriedkov).

Výber vyhotovovateľa PSL zabezpečuje verejný obstarávateľ.

PSL sa vyhotovuje na obdobie spravidla desať rokov.

Vyhotovovateľ PSL vypracuje správu o doterajšom hospodárení a o určení zásad na vyhotovenie PSL pre príslušný LC (ďalej len „správa o hospodárení“), ktorú predloží príslušnému OŠSLH (OÚ v sídle kraja, odbor opravných prostriedkov) najneskôr do konca februára posledného roka platnosti PSL.

Všetky právnické a fyzické osoby, ktorých práva môžu byť vyhotovením PSL dotknuté, môžu do správy o hospodárení nahliadnuť a predložiť pripomienky k správe o hospodárení a požiadavky na vypracovanie pokynov na vyhotovenie PSL.

Podkladmi na vypracovanie správy o hospodárení sú najmä:

a) údaje z evidencie lesných pozemkov,
b) rozhodnutia OŠSLH,
c) LHE, evidencia uznávacích listov uznaných zdrojov lesného reprodukčného materiálu vrátane oznámení o zmenách týchto uznaných zdrojov a karta pôvodu porastu,
d) úpravy PSL,
e) údaje z komplexného zisťovania stavu lesa a modely hospodárenia.

Podklady potrebné na vypracovanie správy o hospodárení sa poskytujú vyhotovovateľovi PSL do 31. januára posledného roka platnosti PSL podľa:

a) písm. a) a e) – NLC Zvolen,
b) písm. b) – OŠSLH, ktorý rozhodnutie vydal, ak nie je súčasťou správy o hospodárení PSL, ktorého platnosť sa končí,
c) písm. c) a d) – prostredníctvom OLH.

Obhospodarovateľ lesa je povinný poskytnúť vyhotovovateľovi PSL podklady potrebné na vypracovanie správy o hospodárení a na vyhotovenie PSL zabezpečiť súčinnosť OLH.

O výsledkoch prerokovania správy o hospodárení a predložených pripomienok a požiadaviek sa vyhotoví protokol, ktorý obsahuje pokyny na vyhotovenie PSL a termín predloženia návrhu PSL OŠSLH (OÚ v sídle kraja, odbor opravných prostriedkov) najneskôr do 15. decembra posledného roka platnosti PSL.

Konanie o vyhotovení PSL začína dňom vyhotovenia protokolu.

Hospodárske opatrenia od skončenia platnosti PSL do schválenia návrhu PSL navrhuje vyhotovovateľ PSL a odsúhlasuje ich OŠSLH (OÚ v sídle kraja, odbor opravných prostriedkov) po prerokovaní s vlastníkom, správcom a obhospodarovateľom lesa a s dotknutými orgánmi štátnej správy (napr. orgán štátnej správy ochrany prírody - OÚ v sídle kraja, odbor starostlivosti o životné prostredie a pod.).

Návrh plánu hospodárskych opatrení prerokúva vyhotovovateľ PSL s obhospodarovateľom lesa, za účasti OLH, pred predložením návrhu PSL OŠSLH (OÚ v sídle kraja, odbor opravných prostriedkov).

Návrh PSL obsahuje najmä:

a) všeobecnú časť so slovným a číselným prehľadom o lesnom celku, ťažbovej úprave lesa a grafikónmi, modelmi hospodárenia, protokolom, porovnávacím výkazom starého a nového označenia JPRL a ďalšími potrebnými údajmi súvisiacimi s PSL,
b) opis porastov s údajmi charakterizujúcimi ich stav zistený pri komplexnom zisťovaní stavu lesa, rámcovom plánovaní a podrobnom zisťovaní stavu lesa,
c) plán hospodárskych opatrení s úlohami určenými pri podrobnom plánovaní,
d) plochovú tabuľku s prehľadom o lesných pozemkoch v LC, ktorý obsahuje údaje o ich členení, výmere, parcelných číslach, katastrálnych územiach, JPRL, vlastníckych vzťahoch a obhospodarovateľoch lesov,
e) prehľadové tabuľky so súhrnnými informáciami o stave lesa v LC, najmä o
   1. bonitách lesných drevín,
   2. štruktúre lesných porastov podľa drevín a vekových stupňov v lese vekových tried alebo hrúbkových stupňov v lese hrúbkových tried,
   3. zakmenení a zásobách dreva v lesných porastoch,
   4. prírastkoch (priemerný rubný prírastok, celkový priemerný prírastok a celkový bežný prírastok),
   5. obnovnej ťažbe,
   6. výchove lesa,
   7. obnove lesa.
f) obrysovú mapu,
g) porastovú mapu.

O schválení PSL rozhodne OŠSLH (OÚ v sídle kraja, odbor opravných prostriedkov) najneskôr do jedného roka od začatia konania o vyhotovení PSL, ministerstvo (MPRV SR) môže v odôvodnených prípadoch túto lehotu predĺžiť.

10 POSTUP PRI VYHOTOVOVANÍ PSLP

Na pozemkoch vyhlásených za lesné pozemky sa odborné hospodárenie v lesoch zabezpečuje po schválení PSLP.

PSLP vypracúva právnická alebo fyzická osoba, ktorá má živnostenské oprávnenie na vyhotovovanie PSL.

Ak pozemok, ktorý bol vyhlásený za lesný pozemok, je porastený lesnými drevinami a plní funkcie lesov, je vlastník alebo obhospodarovateľ lesa povinný do 15 dní od vyhlásenia pozemku za lesný pozemok zabezpečiť OLH a do jedného roka od jeho vyhlásenia predložiť PSLP na schválenie príslušnému OŠSLH (OÚ v sídle kraja, odbor opravných prostriedkov).

Táto povinnosť neplatí, ak tento lesný pozemok bude zaradený do LC, na ktorom PSL stratí platnosť do troch rokov od vyhlásenia pozemku za lesný pozemok, alebo ak jeho výmera je menšia ako 0,5 ha.

PSLP sa vyhotovuje na obdobie do konca platnosti PSL pre LC, do ktorého vyhlásený lesný pozemok územne prináleží a ktorého súčasťou bude pri obnove PSL.

Návrh PSLP obsahom a štruktúrou jednotlivých náležitostí primerane zodpovedá návrhu PSL.

Na konanie o schválení PSLP sa primerane vzťahujú ustanovenia o schvaľovaní PSL.

11 PREDČASNÁ OBNOVA PSL

Predčasná obnova PSL je vyhotovenie nového PSL pred skončením platnosti PSL.

Predčasná obnova PSL sa vykonáva, ak v dôsledku pôsobenia škodlivých činiteľov v lesoch dôjde v LC k narušeniu lesných porastov v takom rozsahu, že zámery a ciele PSL nie je možné dosiahnuť.

Žiadosť o predčasnú obnovu PSL môže predložiť vlastník, správca alebo obhospodarovateľ lesa (ďalej len „žiadateľ“).

O predčasnej obnove PSL môže rozhodnúť ministerstvo (MPRV SR), ktoré môže rozhodnutie o predčasnej obnove PSL podmieniť určením nového LC.

K vyhláseniu nového LC môže dôjsť v prípade, ak žiadateľ žiada o vykonanie predčasnej obnovy PSL na časti LC, a to na lesných pozemkoch ktoré má žiadateľ vo vlastníctve, správe alebo obhospodarovaní, alebo ak žiadateľ žiada o vykonanie predčasnej obnovy PSL na viacerých LC, alebo ich častiach, ktoré tvoria lesné pozemky vo vlastníctve, správe alebo obhospodarovaní žiadateľa a z týchto lesných pozemkov chce vytvoriť nový LC.

V prípade, že vykonanie predčasnej obnovy PSL je podmienené určením nového LC, žiadateľ musí na základe rozhodnutia o predčasnej obnove PSL predložiť na príslušný OŠSLH (OÚ v sídle kraja, odbor opravných prostriedkov) návrh na vyhlásenie nového LC.

Rok, v ktorom sa vykonáva predčasná obnova PSL, sa považuje za posledný rok platnosti PSL.

Účastníkom konania o predčasnej obnove PSL je vlastník, správca a obhospodarovateľ lesa.

Žiadosť o predčasnú obnovu PSL obsahuje:

a) **Zhodnotenie a kvantifikáciu škodlivých činiteľov v lesoch a dosahov ich pôsobenia na stav a vývoj lesných porastov v LC,**
OLH na poklade vyhodnotenia náhodných ťažieb podľa LHE vyhodnotí a kvantifikuje pôsobenie škodlivých činiteľov v lesoch a v jednotlivých rokoch platnosti PSL, ako aj očakávaný vplyv ich negatívneho pôsobenia na stav a vývoj lesných porastov v nasledujúcom období.

b) **Zhodnotenie doterajšieho hospodárenia v lesoch na základe LHE a ich**

porovnanie s plánom hospodárskych opatrení,
OLH na základe porovania plánu hospodárskych opatrení PSL a vykonaných hospodárskych opatrení podľa LHE zhodnotí doterajšie hospodárenie v lesoch a zároveň vyhodnotí zostávajúce, nevykonané hospodárske opatrenia PSL vo vzťahu k potrebe ich vykonania do konca platnosti PSL.

c) **Stanovisko OLH,**
V stanovisku OLH zdôvodní potrebu vykonania predčasnej obnovy PSL na základe zhodnotenia stavu lesných porastov, ktorý je v dôsledku pôsobenia škodlivých činiteľov narušený takým spôsobom, že zámery a ciele PSL nie je možné dosiahnuť.

d) **Stanovisko LOS,**
Žiadateľ požiada LOS o stanovisko k vykonaniu predčasnej obnovy.
Prílohou žiadosti je zhodnotenie doterajšieho hospodárenia v lesoch na základe LHE a ich porovnanie s plánom hospodárskych opatrení, ako aj zhodnotenie a kvantifikácia škodlivých činiteľov v lesoch a dosahov ich pôsobenia na stav a vývoj lesných porastov v LC.

e) **Rozhodnutie o určení LC, v ktorom sa má predčasná obnova vykonať,**
Prílohou je rozhodnutie o určení LC, v ktorom sa má predčasná obnova vykonať, prípadne rozhodnutia o určení lesných celkov, ktoré sú navrhnuté, alebo ich časti, do nového LC v ktorom sa má predčasná obnova vykonať.

f) **Rozhodnutie o schválení PSL,**
Prílohou je rozhodnutie o schválení PSL pre lesný celok, v ktorom sa má predčasná obnova vykonať, prípadne rozhodnutia o schválení PSL pre lesné celky, ktoré sú navrhnuté, alebo ich časti, do nového LC v ktorom sa má predčasná obnova vykonať.

g) **Údaje z evidencie lesných pozemkov,**
Žiadateľ požiada príslušný /príslušné/ OŠSLH (OU odbor pozemkový a lesný) o poskytnutie údajov aktuálnej evidencie lesných pozemkov a obhospodarovateľov na lesnom celku, prípadne lesných celkoch, v ktorom /ktorých/ sa má predčasná obnova vykonať.

h) **Stanovisko OÚ, odboru opravných prostriedkov,**
Žiadateľ požiada príslušný OŠSLH (OÚ v sídle kraja, odbor opravných prostriedkov) o stanovisko k vykonaniu predčasnej obnovy. Prílohou žiadosti je zhodnotenie doterajšieho hospodárenia v lesoch na základe LHE a ich porovnanie s plánom hospodárskych opatrení.

i) **Ďalšie podklady potrebné na posúdenie žiadosti.**
Schvaľujúci orgán (MPRV SR) môže vyzvať žiadateľa na predloženie ďalších podkladov, potrebných na posúdenie žiadosti o vykonanie predčasnej obnovy PSL.

V prípade, že o vykonanie predčasnej obnovy PSL sa žiada pre LC s viacerými VC (obhospodarovateľmi lesa), tak žiadosť môžu predložiť jednotlivé subjekty spoločne.

Ak žiadosť predkladá len jeden subjekt tak súčasťou žiadosti je aj vyjadrenie ostatných dotknutých subjektov k predčasnej obnove PSL.

Žiadateľ v žiadosti o vykonanie predčasnej obnovy uvedie aj skutočnosť, ako a kým bude financovaná predčasná obnova PSL a akým spôsobom bude zabezpečený výber vy-

hotovovateľa pre vykonanie predčasnej obnovy PSL.

Výsledkom konania ministerstva (MPRV SR) je rozhodnutie o predčasnej obnove PSL. Na základe tohto rozhodnutia nasleduje proces vyhotovenia nového PSL pred skončením platnosti PSL. Konanie o vyhotovení takéhoto PSL vedie OŠSLH (OÚ v sídle kraja, odbor opravných prostriedkov) postupom ako pri ktoromkoľvek inom vyhotovení PSL.

12 ZMENA PSL

Zmena PSL je:

a) zmena kategorizácie lesov,
b) schválenie postupu rekonštrukcie lesa,
c) zmena zásad vykonávania ťažby,
d) zmena hraníc porastu, okrem zmeny hranice dielca rozdelením podľa § 39 ods. 7 zákona o lesoch,
e) zmena z dôvodu zmeny hraníc LC,
f) prebudova lesa,
g) zmena PSL z dôvodu zapracovania požiadaviek vyplývajúcich zo zákazov alebo iných podmienok vyplývajúcich z dokumentu starostlivosti podľa osobitného predpisu alebo akčných plánov prevencie a manažmentu introdukcie a šírenia inváznych nepôvodných druhov alebo
h) aktualizácia programu starostlivosti.

O zmene PSL rozhoduje OŠSLH (OÚ v sídle kraja, odbor opravných prostriedkov).

Žiadosť o zmenu PSL predkladá:

a) podľa písm. a) a d) vlastník alebo správca, príslušný orgán štátnej správy, iná právnická alebo fyzická osoba,

b) podľa písm. b), c), e), f) a h) obhospodarovateľ lesa so súhlasom vlastníka alebo správcu,

c) podľa písm. g) orgán štátnej správy ochrany prírody (OÚ v sídle kraja, odbor starostlivosti o životné prostredie).

Náklady súvisiace so zmenou PSL uhrádza žiadateľ.

K rozhodnutiu o zmene PSL sa vyžaduje vyjadrenie orgánu štátnej správy ochrany prírody a krajiny (OÚ v sídle kraja, odbor starostlivosti o životné prostredie).

Odvolanie proti rozhodnutiu o zmene PSL nemá odkladný účinok; účastník konania sa môže odvolať len v tej časti, ktorá sa ho týka.

Súčasťou žiadosti o zmenu PSL je aj správny poplatok v súlade s ustanovením zákona č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov (Sadzobník správnych poplatkov, III. časť – Pôdohospodárstvo, položka 42).

Zmena PSL sa v PSL vyznačí červenou farbou; zároveň sa uvedie červenou farbou číslo rozhodnutia, ktorým sa zmena PSL povolila.

Vyznačenie sa vykonáva v listinnej podobe PSL, v editovateľnej elektronickej podobe PSL alebo v PSL prostredníctvom informačného systému lesného hospodárstva.

Tabuľka 1. Zaznamenanie zmeny PSL

	Plán ťažby a výchovy					
	Prečistková plocha			Prebierková plocha		
	Skutočná	Násobná		Skutočná	Násobná	
	Naliehavosť	Ťažb. plocha		Preb. na 1 ha	Intenzita preb (%)	
	2	2,75				
Drevina	Obnovná	Výchovná	Z prečistiek	Z rozčlen.	Kalamita	Spolu
SM	200					200
BK	200					200
JD	200					200
Ihličnatá	800					800
Listnatá						
Spolu	800					~~800~~ 1200
Mal. clonný rub v pás. šir. na 2 výš. por., založiť 4 vých. obnovy. OU-ZA-OOP4-2016/008762						

12.1 Zmena kategorizácie lesov

Zmenou PSL môže dôjsť k zmene kategórie lesa:

a) hospodársky les na les osobitného určenia,
b) hospodársky les na les ochranný,
c) les osobitného určenia na les hospodársky,
d) les osobitného určenia na les ochranný,
e) les ochranný na les hospodársky,
f) les ochranný na les osobitného určenia.

Návrh na zmenu kategórie lesa obsahuje:

- identifikačné údaje právnickej osoby alebo fyzickej osoby, ktorá žiada o zmenu kategorizácie lesov,
- konkrétny dôvod zmeny kategórie lesa,
- zoznam a výmeru dotknutých lesných pozemkov,
- zoznam porastov navrhnutých na zmenu kategórie lesa,
- modely hospodárenia zodpovedajúce navrhovanej kategórii lesa, v prípade návrhu kategórie lesov osobitného určenia rámcový návrh osobitného režimu hospodárenia minimálne v rozsahu modelu hospodárenia, vypracovaný právnickou osobou alebo fyzickou osobou, ktorá má živnostenské oprávnenie na vyhotovovanie PSL,
- návrh plánu hospodárskych opatrení, zodpovedajúci navrhovanej kategórii lesa, vypracovaný právnickou osobou alebo fyzickou osobou, ktorá má živnostenské oprávnenie na vyhotovovanie PSL,
- sumárne údaje – prehľad A1 z platného PSL,
- sumárne údaje – prehľad A1 z návrhu na zmenu PSL,
- vyjadrenie /súhlas/ vlastníka alebo správcu lesa, v prípade návrhu kategórie lesov osobitného určenia aj dohodu o určení výšky a spôsobe poskytnutia náhrady za

obmedzenie vlastníckych práv v dôsledku osobitného režimu hospodárenia,
- pri návrhu kategórie lesov osobitného určenia aj dobu uplatňovania osobitného režimu hospodárenia.

12.2 Schválenie postupu rekonštrukcie lesa

Rekonštrukcia lesa, ak nebola určená v PSL, schvaľuje na návrh OLH OŠSLH (OÚ v sídle kraja, odbor opravných prostriedkov).

Pri rekonštrukcii lesa sa používajú obnovné ruby a formy hospodárskych spôsobov a ich kombinácie so zámerom dosiahnutia štruktúry lesného porastu zodpovedajúcej stanovištným podmienkam a cieľom hospodárenia.

Pri rekonštrukcii lesa sa prioritne uplatňuje holorubný hospodársky spôsob, podrastový hospodársky spôsob sa uplatňuje primerane.

Forma hospodárskeho spôsobu sa navrhuje v závislosti od veľkosti porastu, alebo jeho časti ktorú navrhujeme na rekonštrukciu, tak aby sa obnovná doba skrátila na maximálne možnú mieru.

Pri obnove porastov navrhnutých na rekonštrukciu lesa postupujeme s ohľadom na nutnosť a naliehavosť vykonania rekonštrukcie lesa.

V žiadosti sa uvedie aj zdôvodnenie navrhovaného postupu rekonštrukcie lesa zodpovedajúce dôvodu alebo dôvodom pre ktoré sa rekonštrukcia lesa navrhuje.

Súčasťou žiadosti o schválenie rekonštrukcie lesa môže byť aj žiadosť o zmenu celkovej výšky ťažby pre LC alebo VC.

12.3 Zmena zásad vykonávania ťažby

Žiadosť o zmenu PSL sa predkladá, ak je počas jeho platnosti potrebné zmeniť:

a) celkový objem dreva predpísaný na ťažbu pre LC alebo VC a kategóriu lesa,
b) celkový objem dreva predpísaný na ťažbu za porast s vekom nad 50 rokov.

12.3.1 Zmena celkového objemu dreva predpísaného na ťažbu pre LC alebo VC a kategóriu lesa

Dôvodom je skutočnosť, že v dôsledku vykonania náhodnej alebo mimoriadnej ťažby došlo k prekročeniu celkového objemu dreva predpísaného na ťažbu PSL pre LC alebo VC a kategóriu lesa a s ohľadom na stav lesných porastov je potrebné vykonať:

a) plánovanú naliehavú ťažbu (ťažba v porastoch s vekom do 50 rokov, obnovná ťažba pri uvoľňovaní prirodzeného zmladenia a rekonštrukcii lesa),
b) plánovanú výchovnú ťažbu v porastoch s vekom nad 50 rokov,
c) zmenenú ťažbu v porastoch s vekom nad 50 rokov,
d) rekonštrukciu lesa, ktorá nie je určená PSL.

V žiadosti o zmenu celkového objemu dreva predpísaného na ťažbu pre LC alebo VC sa uvádza:

- údaje o žiadateľovi,
- LC a VC (ak je VC totožný s LC tak údaj o VC sa neuvádza),
- platnosť PSL,
- pôvodný celkový objem dreva predpísaný na ťažbu PSL, podľa kategórií lesa a spolu,

- objem vyťaženého dreva od začiatku platnosti PSL v členení podľa druhu ťažby (úmyselná, náhodná, mimoriadna), podľa kategórií lesa a spolu,
- navrhovaná zmena celkového objemu dreva predpísaného na ťažbu PSL, podľa kategórií lesa a spolu.

Súčasťou žiadosti musí byť aspoň jeden z návrhov:

- návrh na vykonanie plánovanej naliehavej ťažby,
- návrh na vykonanie plánovanej výchovnej ťažby v porastoch s vekom nad 50 rokov,
- návrh na povolenie zmien zásad vykonávania ťažby v porastoch s vekom nad 50 rokov,
- návrh postupu rekonštrukcie lesa.

12.3.2 Zmena celkového objemu dreva predpísaného na ťažbu za porast s vekom nad 50 rokov

Dôvody sú najmä:

a) uvoľňovanie žiaduceho prirodzeného zmladenia pri obnove lesa,
b) chybný opis porastu alebo chybne zistená zásoba v poraste,
c) nesprávny (podhodnotený) predpis prebierky,
d) plán hospodárskych opatrení v poraste, ktorý nezodpovedá predpokladanému vývoju lesného porastu,
e) návrh postupu rekonštrukcie lesa.

V žiadosti o zmenu celkového objemu dreva predpísaného na ťažbu za porast sa v členení po JPRL uvádza:

- údaje o JPRL,
- pôvodný predpis ťažby podľa PSL,
- objem vyťaženého dreva od začiatku platnosti PSL v členení podľa druhu ťažby (úmyselná, náhodná, mimoriadna a spolu),
- zmenený predpis ťažby,
- rozdiel pôvodného a zmeneného predpisu ťažby.

Žiadosť o zmenu celkového objemu dreva predpísaného na ťažbu za porast sa môže predložiť aj samostatne, bez súčasného predloženia žiadosti o zmenu celkového objemu dreva predpísaného na ťažbu pre LC alebo VC a kategóriu lesa, za podmienky, že zmenou celkového objemu dreva predpísaného na ťažbu v jednotlivých porastoch nedôjde k prekročeniu celkového objemu dreva predpísaného na ťažbu PSL pre LC alebo VC a kategóriu lesa.

12.4 Zmena hraníc porastu

Žiadosť o zmenu hraníc porastu predkladá vlastník alebo správca lesného pozemku, resp. obhospodarovateľ lesa so súhlasom vlastníka alebo správcu lesného pozemku príslušnému OŠSLH (OÚ v sídle kraja, odbor opravných prostriedkov).

Žiadosť o zmenu hraníc porastu sa predkladá v prípade že porast je spoločnou vecou, je v spoluvlastníctve viacerých vlastníkov alebo spoluvlastníkov a žiadateľ má záujem zmenou hraníc porastu odčleniť časť porastu a vytvoriť nový porast (dielec), ktorý bude samostatnou jednotkou pre obhospodarovanie a evidenciu a na ktorej bude samostatne hospodáriť.

12.5 Zmena z dôvodu zmeny hraníc lesného celku

Ak sa schvaľuje PSL pre LC, v ktorom sú zahrnuté aj lesné pozemky alebo ich časti, pre ktoré je PSL schválený príslušný OŠSLH (OÚ v sídle kraja, odbor opravných prostriedkov) spolu so schválením PSL rozhodne aj o zmene hraníc LC, v ktorom boli tieto lesné pozemky alebo ich časti zahrnuté.

12.6 Prebudova lesa

Prebudova lesa je zmena hospodárskeho spôsobu. O prebudovu lesa ako zmenu PSL sa žiada v prípadoch zmeny hospodárskeho spôsobu, ktorú nemožno vykonať úpravou PSL.

Prebudova lesa je zmena hospodárskeho spôsobu a jeho formy, následkom ktorej nastanú zmeny charakteristických znakov jeho štruktúry.

Prebudova lesa je dlhodobý proces a postupne sa uskutočňuje tak, ako sa zásahy zamerané na jej uskutočnenie prejavujú na štruktúre a výstavbe porastu.

Pri prebudove sa jednoznačne upúšťa od zásad platných pre predchádzajúci hospodársky spôsob a jeho formu a dôsledne sa uskutočňujú zásady pre nový hospodársky spôsob a jeho formu.

Na prebudovu na výberkový les sa vyberajú porasty, ktoré majú štruktúru smerujúcu k tomuto typu lesa. Takto majú prednosť dvojetážové a ešte viac trojetážové porasty.

Najvhodnejšie porasty na prebudovu na výberkový les sú porasty vo veku 60 – 70 rokov, s dobre odrastenou etážou.

Prebudova na PBHL sa vykonáva s cieľom zabezpečenia trvalých znakov ekologicky stabilnej štruktúry lesa so zameraním na trvalé zabezpečenie funkcií lesov pri prebiehajúcej klimatickej zmene.

12.7 Zmena PSL z dôvodu zapracovania požiadaviek vyplývajúcich zo zákazov alebo iných podmienok vyplývajúcich z dokumentu starostlivosti podľa osobitného predpisu alebo akčných plánov prevencie a manažmentu introdukcie a šírenia inváznych nepôvodných druhov

Dokumenty starostlivosti o osobitne chránené časti prírody a krajiny vymedzujú chránené územia a ich ochranné pásma vrátane zón a stupňov ich ochrany, chránené biotopy, chránené druhy a územia medzinárodného významu. Stanovujú zásady ich vývoja vo vzťahu k činnostiam jednotlivých odvetví.

12.8 Aktualizácia PSL

Aktualizáciu PSL možno vykonať, ak náhodná ťažba alebo mimoriadna ťažba tvorí najmenej polovicu z celkového objemu dreva predpísaného na ťažbu PSL pre LC alebo VC.

Pri aktualizácii PSL právnická osoba zriadená ministerstvom (NLC Zvolen) na základe zhodnotenia zdravotného stavu lesa a vykonaných opatrení v plnom rozsahu prehodnotí súčasti PSL a aktualizuje ich na zmenný stav – opis porastov, plán hospodárskych opatrení, obrysovú a porastovú mapu.

Pri aktualizácii sa využijú údaje z platného PSL, LHE a leteckých snímok, ktoré zobrazujú aktuálny stav lesných porastov.

Na základe zistených skutočností sa navrhne nový plán hospodárskych opatrení, vrátane zmeny zásad vykonávania ťažby v porastoch s vekom nad 50 rokov a zmeny celkového objemu dreva predpísaného na ťažbu PSL pre LC alebo VC a kategóriu lesa.

Aktualizácia PSL sa vyhotovuje na obdobie do konca platnosti PSL.

Predmetom aktualizácie sú porasty s vykonanou náhodnou ťažbou, porasty poškodené škodlivými činiteľmi s nevykonanou náhodnou ťažbou, porasty s vykonanou mimoriadnou ťažbou a porasty s nesplnenými plánovanými hospodárskymi opatreniami.

Na základe vyhodnotenia zdravotného stavu porastov môže dôjsť aj k zmene plánu hospodárskych opatrení v porastoch resp. ich častiach, v ktorých je potrebné vykonať preventívne opatrenia na zvýšenie stability lesa alebo na elimináciu šírenia biotických škodcov.

V porastoch, ktoré nie sú predmetom aktualizácie, zostáva pôvodný plán hospodárskych opatrení podľa platného PSL. S ohľadom na novourčenú celkovú výšku ťažby môže byť návrh ťažby v tých to porastoch prehodnotený.

V osobitných prípadoch sa navrhne rekonštrukcia lesa na základe skutočného stavu lesa a prognózy vývoja škodlivých činiteľov.

V rámci aktualizácie PSL sa aktualizujú iba plány hospodárskych opatrení, ktoré majú vplyv na celkový objem dreva prepísaný na ťažbu, t.j. obnovné a výchovné ťažby a z toho vyplývajúce úlohy zalesňovania, resp. plochy prebierok v dotknutých porastoch. Predmetom aktualizácie PSL nie sú prerezávky a zalesňovanie, pokiaľ o to obhospodarovateľ lesa nepožiada.

Z dôvodu plošných kalamít sa v prípade potreby zaktualizujú aj dotknuté modely hospodárenia.

Kategorizácia lesov sa pri aktualizácii PSL nemení.

Aktualizáciou PSL možno schváliť aj nové priestorové rozdelenie lesa na úrovni porastových skupín a prioritou ťažby v závislosti od obdobia, pre ktoré sa aktualizácia PSL schvaľuje.

Aktualizácia rozdelenia lesa sa vykoná formou zmapovania nových porastových skupín pri dodržaní zásady zachovania pôvodných hraníc dielcov, čiastkových plôch a porastových skupín.

Pre vyhodnotenie stavu lesa a zmien v rozdelení lesa sa osobitne vytvoria porastové skupiny:

- PS 0 – zostávajúca časť porastu,
- PS 7 – súvislé plochy s ponechaným kalamitným drevom,
- PS 8 – preriedené plochy so zníženým zakmenením oproti platnému PSL,
- PS 9 – odkryté plochy úmyselnou ťažbou, náhodnou ťažbou alebo mimoriadnou ťažbou.

LHE sa aj po vyhotovení aktualizácie PSL vedie pre JPRL pôvodného rozdelenia lesa.

13 ÚPRAVA PSL

Úprava PSL je odlišné vykonanie plánovaného hospodárskeho opatrenia so zameraním na zlepšenie stavu a vývoja lesného porastu.

Úprava PSL je v pôsobnosti OLH, ktorý jej vykonanie vyznačí zelenou farbou v plánovacej časti PSL.

Vyznačenie sa vykonáva v listinnej podobe PSL, v editovateľnej elektronickej podobe PSL alebo v PSL prostredníctvom informačného systému lesného hospodárstva.

Pri úprave PSL OLH zaznamená:

a) číselnú (plošnú, objemovú) a textovú úpravu plánovaného hospodárskeho opatrenia,
b) dátum vykonania úpravy,
c) meno a podpis OLH.

Tabuľka 2. Zaznamenanie úpravy PSL v programe starostlivosti

	Plán ťažby a výchovy					
	Prečistková plocha			Prebierková plocha		
	Skutočná	Násobná		Skutočná	Násobná	
	~~10,00~~ 6,00	~~10,00~~ 6,00				
	Naliehavosť	Ťažb. plocha		Preb. na 1 ha	Intenzita preb (%)	
Drevina	Obnovná	Výchovná	Z prečistiek	Z rozčlen.	Kalamita	Spolu
Ihličnatá						
Listnatá						
Spolu						
Prečistka. OLH - Jozef Novák 25.6.2015 Novák						

Úprava PSL sa vykonáva, ak vzhľadom na stav lesných porastov je potrebné vykonať hospodárske opatrenia odlišne od plánu hospodárskych opatrení.

Za odlišné vykonanie plánovaného hospodárskeho opatrenia sa považuje najmä úprava:

a) hospodárskeho spôsobu a jeho formy, ak sa nepresiahne objem dreva z úmyselnej ťažby v dielci s vekom nad 50 rokov o viac ako 15 % oproti objemu dreva predpísaného na ťažbu plánom,

b) priameho prevodu lesa na nepriamy prevod lesa výchovou lesa,

c) objemu alebo plochy prebierky v poraste s lesným porastom s vekom do 50 rokov, alebo termínu jej vykonania,

d) plochy prečistky,

e) prečistky na prebierku a prebierky na prečistku,

f) plochy a objemu prebierky z dôvodu vykonania náhodnej ťažby, po ktorej vzniká plocha na obnovu lesa,

g) plochy a objemu prebierky z dôvodu vykonania mimoriadnej ťažby,

h) plochy prečistky z dôvodu vykonania mimoriadnej ťažby alebo náhodnej ťažby.

Ako úpravu PSL je možné zaznamenať aj iné odlišné vykonanie hospodárske opatrenia. Aj v týchto ďalších dôvodoch k úprave PSL musí byť zachovaná zákonná podmienka pre realizáciu úpravy PSL, a to, že „odlišné vykonanie hospodárskeho opatrenia je zamerané na zlepšenie stavu a vývoja lesného porastu".

Niektoré ďalšie príklady úpravy PSL:

a) objemu (nerealizovanie alebo nenaplnenie predpisu výchovnej ťažby) alebo plochy prebierky v poraste s lesným porastom s vekom nad 50 rokov, alebo termínu jej vykonania,
b) vykonanie umelej obnovy ak na holine zanikli podmienky na prirodzenú obnovu pri uplatňovaní hospodárskeho spôsobu podrastového, účelového alebo výberkového,
c) prebudova lesa na PBHL alebo uplatnenie osobitných prípadov prebudovy lesa na PBHL.

Úpravu PSL, ktorou je vykonanie osobitného prípadu prebudovy lesa na PBHL možno vykonať na základe stanoviska OŠSLH (OÚ, odbor pozemkový a lesný).

Úpravou PSL možno meniť:

a) holorubný hospodársky spôsob na podrastový hospodársky spôsob alebo účelový hospodársky spôsob,

b) podrastový hospodársky spôsob na účelový hospodársky spôsob alebo výberkový hospodársky spôsob,

c) veľkoplošnú formu hospodárskeho spôsobu na maloplošnú formu hospodárskeho spôsobu,

d) skupinovú formu hospodárskeho spôsobu na stromovú formu hospodárskeho spôsobu.

Úpravu hospodárskeho spôsobu alebo jeho formy je možné vykonať aj na časti porastu, v takomto prípade na zostávajúcej časti porastu zostáva v platnosti hospodársky spôsob a jeho forma ako je predpísané v PSL.

Úprava PSL sa nevykonáva v prípade:

a) zníženia objemu obnovnej ťažby v poraste,
b) prekročenia plánovaného objemu výchovnej alebo obnovnej ťažby v porastoch s vekom nad 50 rokov v rozsahu do 15 %,

c) nevykonania výchovného zásahu v poraste – prebierky (plochy a objemu) z dôvodu naplnenia alebo prekročenia celkovej výšky ťažby za LC alebo VC.

Úprava PSL sa nemôže vykonať v prípade:

- ak by odlišným vykonaním plánovaného hospodárskeho opatrenia došlo k prekročeniu celkového objemu dreva predpísaného na ťažbu programom starostlivosti v LC alebo VC,
- ak by odlišným vykonaním plánovaného hospodárskeho opatrenia došlo k prekročeniu objemu dreva z úmyselnej ťažby v poraste s vekom nad 50 rokov o viac ako 15 %,
- uplatnenie holorubného hospodárskeho spôsobu.

V takýchto prípadoch je potrebné požiadať o zmenu programu starostlivosti v zmysle § 43 ods. 2) Zákona č. 326/2005 Z. z. o lesoch.

Úpravu PSL je OLH povinný vykonať:

a) súčasne s vykonaním plánovaného hospodárskeho opatrenia,

- úpravu hospodárskeho spôsobu a jeho formy,
- úpravu priameho prevodu lesa na nepriamy prevod lesa výchovou,
- úpravu pri zvýšení objemu a plochy prebierky v porastoch s vekom do 50 rokov,
- termín vykonania prebierky v dielci s lesným porastom s vekom do 50 rokov,
- úpravu pri zvýšení plochy prečistky,
- úpravu prečistky na prebierku a prebierky na prečistku,
- úpravu plochy a objemu prebierky z dôvodu vykonania náhodnej ťažby, po ktorej vzniká holina,
- úpravu plochy a objemu prebierky z dôvodu vykonania mimoriadnej ťažby,
- úpravu plochovej prečistky z dôvodu vykonania mimoriadnej ťažby alebo náhodnej ťažby,
- úpravu pri zvýšení plochy prebierky v dôsledku zmeneného stavu a vývoja lesného porastu.

b) do konca platnosti PSL.

- úpravu pri znížení objemu a plochy prebierky,
- úpravu pri znížení plochy prečistky.

14 ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

HÚL	- hospodárska úprava lesa
JPRL	- jednotka priestorového rozdelenia lesa
LC	- lesný celok
MPRV SR	- Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky
LHE	- lesná hospodárska evidencia
LOS	- Lesnícka ochranárska služba
NLC	- Národné lesnícke centrum
OLH	- hospodár (odborný lesný hospodár)
OŠSLH	- orgán štátnej správy lesného hospodárstva
OÚ	- okresný úrad
PBHL	- prírode blízke hospodárenie v lese
PSL	- program starostlivosti o lesy
PSLP	- projekt starostlivosti o lesný pozemok
TUOL	- trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov
VC	- vlastnícky celok

15 POUŽITÁ LITERATÚRA

GREGUŠ, C., 2007: Hospodárske spôsoby v dlhodobom rozvoji lesného hospodárstva na Slovensku, ÚEL SAV, Národné lesnícke centrum Zvolen.

GREGUŠ, C., 2009: Komplexná ťažbová úprava v dlhodobom rozvoji lesného hospodárstva na Slovensku, ÚEL SAV, Národné lesnícke centrum Zvolen.

HALAJ, J. a kol., 1990: Rubná zrelosť drevín. Bratislava, Príroda.

PRIESOL, A., POLÁK, L., 1991: Hospodárska úprava lesov. Bratislava, Príroda.

ZIMA, P., 2021: Postup na vedenie lesnej hospodárskej evidencie, Národné lesnícke centrum Zvolen.

Národné lesnícke centrum, 2008: Pracovné postupy hospodárskej úpravy lesov.

Vyhláška MP SR č. 453/2006 Z. z. o hospodárskej úprave lesov a ochrane lesa

Vyhláška MPRV SR č. 297/2011 Z. z. o lesnej hospodárskej evidencii

Zákon NR SR č. 326/2005 Z. z. o lesoch v znení neskorších predpisov

ĎALŠIE PUBLIKÁCIE VYDANÉ NÁRODNÝM LESNÍCKYM CENTROM
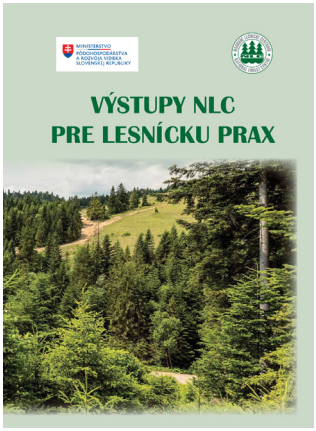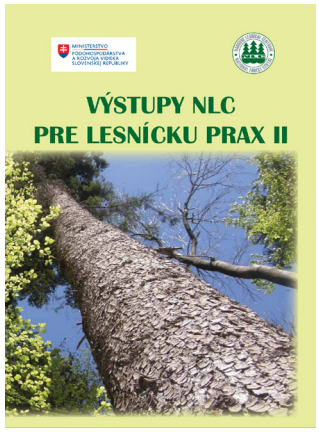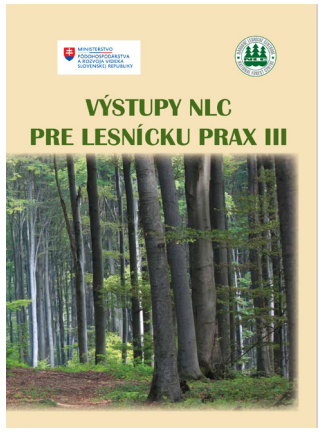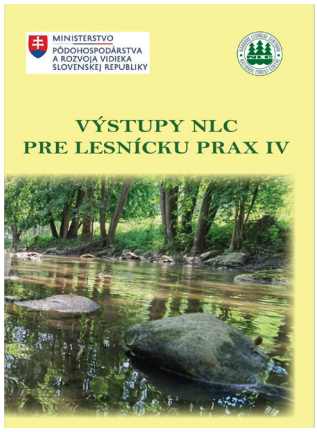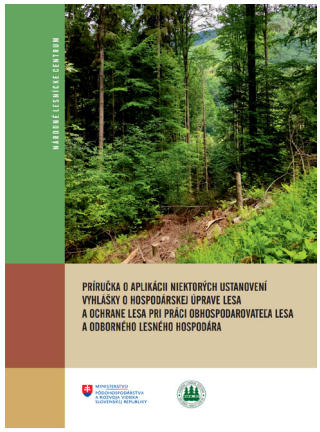
Dostupné online na webe NLC v sekcii Poradenstvo a vzdelávanie - ďalšie vzdelávanie - odborné publikácie - obhospodarovanie lesov: https://web.nlcsk.org/